

Lappilaista pedagogiikkaa verkossa - nyt ja tulevaisuudessa

Lapin aikuiskoulutuksen kehittäminen ja tutkiminen -hanke

Raportti

Lappilaista pedagogiikkaa verkossa – nyt ja tulevaisuudessa

Anu Pruikkonen • Kirsi Saloniemi

Lappilaista pedagogiikkaa verkossa – nyt ja tulevaisuudessa

Lapin aikuiskoulutuksen kehittäminen ja tutkiminen -hanke
Raportti

Sarja B. Raportit ja selvitykset 33/2014

© Lapin ammattikorkeakoulu ja
Anu Pruikkonen & Kirsi Saloniemi

ISBN ISBN 978-952-316-064-4 (pdf)
ISSN 2342-2491 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja B. Raportit ja selvitykset 33/2014

Rahoittaja: Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

Kirjoittajat: Anu Pruikkonen & Kirsi Saloniemi
Taitto: Lapin AMK, Sirpa Kokkonen

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

Sisällys

Anu Pruikkonen	
1. JOHDANTO	6
Kirsi Saloniemi	
2. AVOIMET OPPIMISYMPÄRISTÖT TULEVAISUUDEN ARKIPÄIVÄÄ	7
Anu Pruikkonen	
3. VERKKOPEDAGOGISTEN MENETELMIEN OSAAMISEN NYKYTILA	14
Anu Pruikkonen	
4. JOHTOPÄÄTÖKSET – KOHTI TULEVAISUUDEN VERKKOPEDAGOGIIKkaa	42
Anu Pruikkonen	
5. SUUNNITELMA OSAAMISEN KEHITTÄMISEKSI	XX
LÄHTEET	55

**LAPPILAISTA
PEDAGOGIIKKA
VERKOSSA - NYT JA
TULEVAISUUDESSA**

1. Johdanto

Lapissa on pitkien etäisyyksien vuoksi luonnollinen tarve verkko-opetukselle ja -opiskelulle. Verkko-opetuksella voidaan merkittävästi lisätä koulutuksen maantieteellistä ja sosiaalista tasa-arvoa. Lapissa onkin kehitetty viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana verkko-opetusta, siihen liittyviä palveluita ja osaamista kaikilla kouluasteilla, lukioista korkeakouluihin.

Kehittämistyö jatkuu Lapin aikuiskoulutusstrategian 2020 viitoittamana. Strategian toimeenpanosuunnitelmassa yhtenä toimenpiteenä on opettajien aikuispedagogisen osaamisen vahvistaminen. Verkkopedagogisten menetelmien kehittäminen on osa tätä toimenpidekokonaisuutta.

Tämän selvitysraportin tavoitteena on kuvata Lapissa aikuiskoulutuksen parissa työskentelevän henkilöstön verkkopedagogisiin menetelmiin liittyvää osaamista ja osaamisen tasoa. Kohderyhmän muodostavat lappilaisissa korkeakouluissa, ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä aikuiskoulutusta toteuttavat henkilöt. Selvitystyön aineisto kerättiin kyselytutkimuksena, verkossa järjestetyssä tulevaisuuspajassa ja tutkimuskirjallisuuteen perehtymällä. Selvitystyö on osa ESR-rahoitteista Lapin aikuiskoulutusosaamisen kehittäminen ja tutkiminen -hanketta.

Luvussa kaksi kuvataan pedagogiikkaan ja avoimiin oppimisympäristöihin liittyviä tulevaisuuden kehityssuuntia ja pidetyn verkkopedagogisen tulevaisuustyöpajan tuloksia. Luvussa kolme kuvataan kyselyn toteutustapa ja raportoidaan kyselyn keskeiset tulokset. Aineiston ja kirjallisuuden pohjalta tehdyt johtopäätökset esitellään luvussa neljä ja lopuksi luvussa viisi esitetään osaamisen kehittämissuunnitelma.

**AVOIMET
OPPIMISYMPÄRISTÖT
TULEVAISUUDEN
ARKIPÄIVÄÄ**

2. Avoimet oppimisympäristöt tulevaisuuden arkipäivää

Tämän hetken opiskelijat valmistuvat alati muuttuvaan ja hektiseen työelämään, jossa oman työn tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseen tulee määritellä itse. Työelämä vaatii itsenäisiä, aktiivisia ja motivoituneita työntekijöitä, jotka pystyvät toimimaan kaikenlaisissa verkostoissa ja yhteisöissä sekä hyödyntävät ennakkoluulottomasti uutta teknologiaa työskentelyn ja oppimisen tukena.

Ei voida enää ajatella, että oppiminen tapahtuu vain oppilaitoksen seinien sisäpuolella, vaan oppimista tapahtuu kaikkialla kaiken aikaa. Oppiminen ei myöskään pääty valmistumisen jälkeen, sillä uuden oppiminen on tulevaisuuden yhteiskunnan tärkeimpiä taitoja. Ei ole niinkään tärkeää mitä yksittäisiä tietoja oppii, vaan oleellista on tulevaisuuden työelämässä tarvittavien taitojen oppiminen. Enää ei voi ajatella, että nuorena hankittu koulutus tuo turvaa koko loppuelämäksi, sillä ammatteja häviää ja uusia tulee tilalle. Koulutus, oppiminen ja työelämä kulkevat käsi kädessä ja mahdollistavat yhdessä sen, että asiantuntijuus vastaa työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin. (esim. Auvinen et al. 2013)

2020-luvun opiskelijat eivät hyväksy enää luokkahuoneisiin sidottuja opintojaksoja, vaan he haluavat itse määritellä oppimisen ajan ja paikan. Tulevaisuuden opiskelijat eivät halua tiedon sirpaleita, vaan he haluavat oppia ratkaisemaan aitoja ongelmia yhteisöllisesti. Oppimisympäristöajattelu perustuu siihen, että oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena toimintaympäristönä, johon liittyy niin käytössä oleva teknologia, sosiaaliset suhteet kuin myös fyysinen ympäristö. Merkityksetöntä ei ole myöskään oppijan oma motivaatio ja sitoutuminen. Kun oppimisympäristö käsitteeseen liitetään sana avoin, muuttuu näkökulma hieman. Avoin oppimisympäristö tarkoittaa teknisten ympäristöjen, oppimateriaalien sekä oppimistilanteiden avoimuutta. Avoin oppimisympäristö käsittää myös avoimet verkostot, joissa iso osa tulevaisuuden oppimisesta tapahtuu. Avoimet oppimisympäristöt asettavat oppijan entistä enemmän aktiiviseen rooliin. (esim. Saloniemi 2011, Mäkinen 2002.)

Silander & Orava (2009) kuvaavat askeleet avoimeen oppimisympäristöön. Ensimmäisenä askeleena on, että oppija nähdään passiivisen tiedon vastaanottajan sijaan aktiivisena toimijana, jolla on mahdollisuus vaihteleviin opiskelumenetelmiin. Toisena askeleena on oppijan mahdollisuus asettaa omalle oppimiselleen tavoitteita ja kokeilla erilaisia oppimisen tapoja ja paikkoja sekä arvioida omaa toimintaansa. Tärkeää on myös lupa erehtyä. Kolmantena askeleena avoimeen oppimisympäristöön on yhteisöllinen ja luova tiedonrakentamisprosessi. Oppija on aktiivinen toimija yhdessä muiden kanssa ja opettaja ohjaa oppimisprosessia oikeaan suuntaan. Oppija oppii myös arvioimaan ja hyödyntämään tietoa monipuolisemmin. Neljännessä askeleessa avoimuuteen oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena ajattelun muutoksena, joka vaikuttaa kaikkiin elämän alueisiin, ei vain lisää tietoja yhdessä tietyssä oppiaineessa. Oppiminen ei rajoitu kouluun tai luokkahuoneeseen, vaan siinä hyödynnetään autenttisia oppimisympäristöjä ja -materiaaleja.

Entä millaiseksi muotoutuu opettajan rooli avoimissa oppimisympäristöissä? Itsenäiset ja aktiivisetkin oppija tarvitsevat apua ja ohjausta. Selvää on myös se, että kaikki eivät kykene ohjaamaan omaa oppimisprosessiaan, vaan tarvitsevat siihen merkittävästi tukea. Opettajalla on tärkeä rooli oppimisprosessin ohjaajana, tukijana ja kannustajana. Opettaja määrittelee oppilaitoksissa, samoin kuin johtaja työpaikoilla, tavoitteet yhdessä oppijoiden tai työpaikoilla työntekijöiden kanssa. Keinot tavoitteiden saavuttamiseen tulisi olla moninaiset. Opettajan rooliin kuuluu vastuun jakaminen yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä yhteisölliseen tiedonrakenteluun valmistaminen ja kannustaminen. Opettajan tärkeänä tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että he oppivat oppimaan. Tämä edellyttää tukea ja ohjausta läpi koko oppimisprosessin, ei vain kurssin lopputuotoksen arvioimista.

Verkostoituminen on päivän sana. Se koskee niin opiskelijoita kuin opettajiakin. Opettajan ei tarvitse itse tietää ja osata kaikkea, vaan tärkeää on verkostojen etsiminen, löytäminen ja niissä toimiminen. Verkostojen toiminta perustuu siihen, että jokainen antaa oman panoksensa. Kukaan ei ole passiivinen jäsen, sillä jokaista verkoston jäsentä tarvitaan ongelmien ratkaisuun. Opettajille tärkeää olisi kokemusten jakaminen muiden asiantuntijoiden kanssa, jolloin jokaista menetelmää ja ratkaisua ei tarvitse keksiä itse. Todennäköistä on, että moni opettaja painii samojen ongelmien kanssa. Oppilaitoksissa opettajien verkostoitumiseen ja tietojen jakamiseen tulisi kannustaa myös johdon tasolta (Jameson 2014). Jokaisella opettajalla ja kouluttajalla on jopa velvollisuus levittää ja jakaa tietoa omista opetuksen hyvistä käytännöistä, mutta se vaatii myös hyvää johtamista. Tulevaisuuden johtajilta edellytetään kykyä luoda luottamukseen perustuva työympäristö, jossa omien kokemusten jakaminen on arkipäivää ja jokainen työyhteisössä sitoutuu ja kannustaa toisia verkostoitumaan ja kokeilemaan uusia toimintatapoja. Johtajuuden päämääränä ei ole asettaa ja valvoa tarkkoja sääntöjä, vaan pikemminkin antaa suuntaviivoja ja laajoja tavoitteita joita kohden työyhteisön tulisi pyrkiä.

TEKNOLOGIA MAHDOLLISTAMASSA UUDENLAISIA OPPIMISKOKEMUKSIA

Tällä hetkellä uusin teknologia on useille opettajille ja kenties opiskelijoillekin mörkö, jonka muu kuin viihdekäyttö tuntuu suorastaan mahdottomalta. Muun muassa mobiililaitteiden tulo osaksi oppimista on väistämätöntä. Kaikkea ei tarvitse osata itseltään, vaan oleellista onkin ennakkoluuloton asenne uuteen. Tutusta ja turvallisesta on osattava luopua, sillä maailma muuttuu nyt nopeammin kuin koskaan. Teknologiaa ei tulisi käyttää vain ja ainoastaan teknologian vuoksi, vaan sen tulee tukea oppimisprosessia ja olla luonnollinen osa oppimisympäristöä. Opiskelijat eivät opi esimerkiksi sosiaalisen median hyötyjä työnhaussa ja työelämässä, mikäli oppiminen tapahtuu hyvin perinteisin tavoin. Kehitystä uuden teknologian hyödyntämiseen on tapahduttava, jotta oppilaitokset pystyvät kouluttamaan tulevaisuudessa tarvittavia asiantuntijoita.

Sosiaalinen media mahdollistaa aivan uudenlaisen tavan opiskelijoille ja opettajille olla vuorovaikutuksessa keskenään. Se mahdollistaa dialogin, ei vain opiskelijoiden ja opettajien välillä, vaan myös ulkopuolisten verkostojen kanssa. Opettajien tämän hetken ja erityisesti tulevaisuuden tärkeänä taitona olisikin ymmärtää kuinka sosiaalinen media vaikuttaa oppimiseen ja kuinka oppilaiden omia mobiililaitteita voidaan hyödyntää oppimisprosessin tukena. Opiskelijoille annetaan näin mahdollisuus muuttua sisällön vastaanottajista sisällön tuottajiksi. Tulevina vuosina tulee myös entisestään yleistymään vaihtelevien työskentelytapojen ja välineiden käyttö. On tarpeen luoda luovia oppimistilanteita, joissa hyödynnetään niin kasvokkaista kuin verkon kauttakkin tapahtuvaa vuorovaikutusta ja erityisesti yhteisöllistä oppimista. Yhtenä esimerkkinä uudesta ja tulevina vuosina yleistyvistä työskentelytavasta on pelit ja pelillisuus oppimisessa. Sen avulla opiskelijat saadaan ratkomaan ongelmia, toimimaan yhdessä ja toivottavasti tulevaisuudessa myös toimimaan entistä enemmän kansainvälisissä tiimeissä. (Johnson, Adams Becker, Estrada & Freeman 2014).

Teknologiaan liittyvää tulevaisuutta on myös opiskelijoiden verkko-oppimisympäristöihin jättämän datan analysointi ja käyttö oppimisprosessin tukena (learning analytics). Tällainen data ei sinänsä vielä ota kantaa oppimisen laatuun vaan esimerkiksi siihen, kuinka opiskelija pysyy kurssin tahdissa mukana ja kuinka ohjausta tulisi suunnata. Kun nähdään, että opiskelija passivoituu, voidaan häntä pyrkiä saamaan uudelleen mukaan jo hyvissä ajoin. Tulevaisuudessa voidaan myös yhä enemmän datan avulla analysoida muun muassa opiskelijan kriittisen ajattelun määrää ja laatua. Kaiken kaikkiaan nähdään, että tulevaisuudessa teknologian hyödyntäminen oppimisen tukena lisää oppijoiden aktiivisuutta sekä mahdollistaa innovatiivisemman ja käytännönläheisemmän tavan oppia. Uudenlaiset oppimisympäristöt mahdollista-

**BYOD =
Bring Your Own
Device
MOOC =
Massive Open
Online Course**

vat myös entistä syvällisempää oppimista ja uudenlaista oppijoiden ohjaamista. (Johnson et al. 2014).

MOOC -kurssit (massive open online courses) tekevät pikkuhiljaa tuloaan myös Suomeen. Yhdysvalloissa niitä on kehitetty jo usean vuoden ajan tavoitteena, että mahdollisimman suuri määrä opiskelijoita pystyisi saamaan oppia alan huippuasiantuntijoilta. MOOC -kurssit ovat kaikille avoimia massakursseja ja yhdellä kurssilla voi olla kymmeniä tuhansia opiskelijoita monista eri maista. Tavoitteena on, että kurseilla hyödynnetään

yhteisöllisen oppimisen voimaa sekä uuden median luomia mahdollisuuksia tuottaa oppimateriaaleja. Ideana ei ole luentojen kuuntelu, vaan pikemminkin kurssin asiantuntija toimii keskustelujen ja ryhmätöiden ohjaajana. Kurssille osallistuminen edellyttää, että opiskelijalla on toimiva tietoverkko, mutta muita vaatimuksia ei yleensä ole. MOOC -kurssit voidaan tulkita korkeakoulujen avautumisena enemmän yhteiskuntaan ja pyrkimyksenä luoda tasapuolisempia itsensä kehittämismahdollisuuksia kansalaisuudesta tai asuinpaikasta riippumatta. Ne kertovat myös tulevaisuuden suunnasta, jossa korkeakoulujen on kehitettävä uutta ja oltava mukana kehityksessä. Ne ovat myös osaltaan vastaus avoimuuden paineelle eli sille, että tieto ei ole vain valikoidun ihmisjoukon etuoikeus. (Hiidenmaa 2013, Johnson et al. 2014).

Tulevaisuuden opiskelu ja koulutus ei tapahdu ainoastaan verkossa, vaan oppimisen mahdollistavat fyysiset tilat ovat myös tärkeitä, vaikka niiden merkitys tuleekin väheneään. Tarvitaan kohtaamispaikkoja, joissa voi kasvokkain keskustella ja toimia yhdessä. Kyseessä ovat avoimet tilat, jotka mahdollistavat erilaisten opiskelijoiden kohtaamisen sekä nykyaikaisen teknologian hyödyntämisen opiskelun tukena. Tulevaisuuden kirjastot pyrkivät omalta osaltaan vastaamaan tähän haasteeseen. Uudet kirjastot panostavat muunneltaviin tiloihin, joissa on mahdollisuus keskittyä yksin, mutta muutamalla askeleella on jo mahdollisuus tehdä yhdessä ja osallistua muiden toimintaan. Kirjastoissa on mahdollisuus tarjota kaikki se tieto ja myös uusin teknologia kaikkien saatavilla.

Teknologia arkipäiväisty ja suurimmalla osalla opiskelijoista älylaitteet kulkevat jo nyt koko ajan mukana. Niiden hyödyntäminen on kuitenkin vielä vähäistä. Oppilaitoksilla kynnyskysymykseksi nousee usein raha, vaikka teknologian hyödyntäminen opetuksessa tulisi olla jo nyt arkipäivää. Voidaankin nähdä, että tulevaisuudessa yleistyy "bring your own device" -ilmiö eli työssä ja kouluissa toimitaan jokaisen omilla laitteilla. Teknologiaa tärkeämpää onkin miettiä luovia oppimisen tapoja, joissa teknologia voi olla tukena. Mikäli oppilaitos ei pysty tarjoamaan ennakkoluulotto-

mia oppimiskokemuksia, opiskelijat äänestävät jaloillaan ja valitsevat opiskelupaikakseen sellaisen, jossa on ilo oppia asiantuntijaksi.

VERKKOPEDAGOGIIKKA -TYÖPAJAN ANTIA

Verkkopedagogiikka -kyselyn jälkeen järjestettiin verkossa tulevaisuustyöpaja, jossa pohdittiin yhdessä seuraavia kysymyksiä: Millaista on verkko-opettajuus ja verkkopedagogiikka vuonna 2020? Millaisissa oppimisympäristöissä opettajat ja oppijat toimivat vuonna 2020? Millaista on lappilainen laadukas verkkopohjainen aikuiskoulutus? Mitä pitäisi tehdä omassa organisaatiossa/Lapissa, että tavoitetila saavutetaan? Työpajaan osallistui kaiken kaikkiaan kahdeksantoista kehittäjää. Työpaja käynnistettiin aiheeseen ohjaavilla puheenvuoroilla. Seija Jäminki alusti aiheesta Tulevaisuuden oppimistaidot ja opettajuus, ja Kirsi Saloniemi aiheesta Tulevaisuuden työelämä. Alustusten jälkeen osallistujat jaettiin kahteen ryhmään, joissa käsiteltiin yllä mainittuja kysymyksiä. Pienryhmillä oli käytössään padlet-työkalu, johon jokainen ryhmäläinen pystyi vapaasti kirjoittamaan omia näkemyksiään. Jokaisella osallistujalla oli mahdollisuus myös kertoa ajatuksistaan sanallisesti muulle ryhmälle. Pienryhmätyöskentelyn jälkeen palattiin jälleen työskentelemään yhtenä ryhmänä. Työpajan lopuksi keskityttiin miettimään toimenpiteitä asetetun tavoitetilan saavuttamiseen eli vedettiin yhteen pienryhmissä käytyä keskustelua.

Pohdittaessa tulevaisuuden oppimisympäristöjä ja verkkopedagogiikkaa nousi esille se, että enää 2020-luvulla ei ole tarpeen erotella niin tarkkaan onko opetus verkossa, luokassa vai kenties jossain muualla. Oleellisena nähtiin, että uudenaikaisissa oppimisympäristöissä toimiminen on luonteva osa jokapäiväistä toimintaa ja uusien teknologia tulisi olla kiinteästi mukana. Keskiössä ovat nimenomaan työskentelytavat, jotka mahdollistavat oppimisen vuorovaikutteisuuden ja yhteisöllisyyden. Oppimisympäristöjen tulisi olla monikanavaisia ja mahdollistaa laajempien kokonaisuuksien hahmottamisen. Tärkeänä nähtiin myös se, että opiskelijoiden ja opettajien omat verkostot ovat luonnollisena osana mukana oppimisympäristöissä ja oppimisprosessissa.

Keskustelua herätti runsaasti opettajan rooli tulevaisuudessa. Opettaja nähtiin tulevaisuudessa ohjaajana ja valmentajana, jonka tärkeä tehtävä on prosessinaikainen arviointi ja oppimisen ohjaus. Ohjaustaitojen lisäksi opettajalta perättiin vahvaa substanssiosaamista, mikä mahdollistaa oppijan ohjaamisen oikeille tiedon lähteille. Huolenaiheena nähtiin opettajien osaaminen sekä asenne ja mahdollisuudet oman osaamisen kehittämiseen. Jotta oppilaitoksissa mahdollistetaan syvälinen oppiminen ja taitojen kehittäminen tulevaisuuden työelämää varten, tulee opettajien olla vahvasti mukana kehityksessä koskien niin teknologiaa kuin laajemminkin oppimisympäristöjä. Toisaalta täytyy edetä pienin askelin, jotta kaikki opettajat saadaan mukaan, kun taas toisaalta on uskallettava ottaa isojakoin harppauksia (esimerkiksi MOOC-kurssit), jotta oppilaitos pysyy kehityksen kärjessä. Yhtenä ratkaisuna opet-

tajien kokemuksiin haasteisiin työpajassa nähtiin vertaismentorointi sekä ennakkoluuloton hyvin käytäntöjen ja kokemusten jakaminen. Innostunut opettaja innostaa helposti myös muut mukaan kokeilemaan. Omilta organisaatioilta kaivattiin muun muassa tavoitetilan selkiyttämistä, tietoisuuksia ja koulutuksia hyvistä käytännöistä sekä hankerahoitusta opettajien osaamisen kehittämiseen. Huolta herättivät säästöt, jotka koskettavat oppilaitoksia hyvin läheltä. Opettajien tiukka työtilanne sekä epävarmuus työn jatkuvuudesta laskevat helposti motivaatiota oman työnsä kehittämiseen.

Millaista on sitten lappilainen laadukas verkkopohjainen aikuiskoulutus? Työpajassa käydyn keskustelun perusteella se on kansainvälisesti ja kansallisesti verkostoitunutta, se on innostunutta asennetta ja halua kehittyä ja se on nimenomaan osaavia opettajia. Laadukkaalla ja verkostoituneella aikuiskoulutuksella mahdollistetaan Lapissa asuminen ja kouluttautuminen sekä asiantuntevat opettajat ja muut avainhenkilöt. Lappilainen osaaminen ei saa jäädä paikoilleen, vaan paikallisia toimijoita hyödyntäen on laajennettava aikuiskoulutus koko Suomen kattavaksi.

**Laadukas verkkopohjainen
aikuiskoulutus?
Verkostoitunutta,
innostunutta asennetta,
halua kehittyä ja
taitavia opettajia.**

**VERKKOPEDAGOGISTEN
MENETELMIEN
OSAAMISEN NYKYTILA**

3. Verkkopedagogisten menetelmien osaamisen nykytila

KYSELYN TOTEUTTAMINEN JA TAUSTATIEDOT

Verkkopedagogisten menetelmien osaamisen nykytila selvitettiin kyselyllä. Kysymysten laadinnassa hyödynnettiin OPEKA:n ja Kinosteen kysymyksiä sekä lisäksi laadittiin uusia kysymyksiä. OPEKA on Tampereen yliopiston kehittämä verkkopohjainen työkalu, jolla opettajat ja oppilaitos voivat arvioida koulunsa tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön tasoa. Kinoste-palvelu on niin ikään Tampereen yliopiston kehittämä verkkopohjainen palvelu, jossa kirjastoiden työntekijät voivat arvioida omaa tieto- ja viestintätekniikan käyttöönsä. Kyselylomakkeen kysymysten muotoiluun osallistuivat kirjoittajien lisäksi Seija Jäminki, Sirpa Kokkonen ja Tanja Rautiainen.

Kyselyssä verkkopedagogisten menetelmien osaamista selvitettiin työkäytäntöjen kautta kysymällä, kuinka aikuiskoulutusta toteuttavat suunnittelevat ja toteuttavat koulutusta verkossa. Verkko-opetusosaamiseen kuuluu pedagogisen ja menetelmällisen osaamisen lisäksi olennaisena osana verkko-opetuksessa käytettävien välineiden ja ohjelmistojen käyttöön liittyvä osaaminen. Lisäksi kysyttiin tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä ohjaavien strategioiden ja suunnitelmien olemassaoloa ja sitä, kuinka ne ohjaavat käytännössä verkko-opetuksen kehittämistä. Kysely piti sisällään myös tekijänoikeuksiin ja tietoturvaan liittyviä kysymyksiä. Kaiken kaikkiaan kysymyksiä oli 39. Pääosa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä ja mukana olleisiin avoimiin kysymyksiin saatiin todella runsaasti vastauksia.

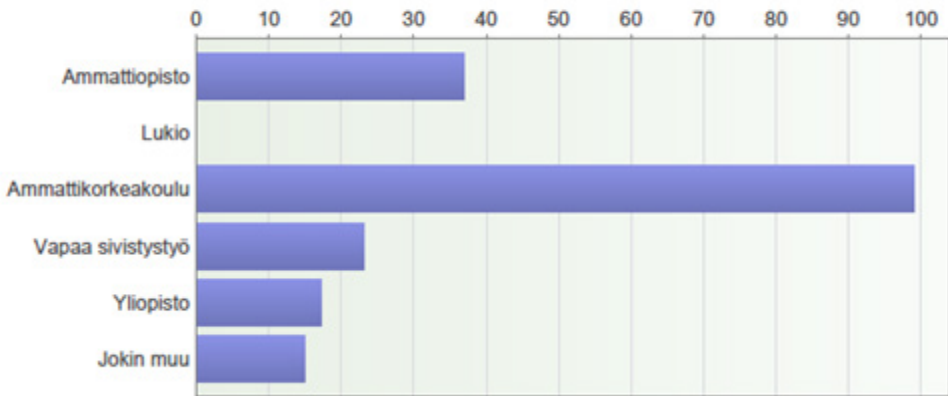
Linkki kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostilla 12.9.-17.9.2014 välisenä aikana ammattikorkeakoulussa suoraan kohderyhmään kuuluville ja muissa organisaatioissa yhteyshenkilön kautta. Yhteyshenkilöinä toimivat yliopiston osalta LUC-opetuksen tukipalveluiden palvelupäällikkö, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen virtuaaliskoulun vastaava suunnittelija, Ammattiopisto Lappian aikuiskoulutusjohtaja, Lapin matkailuopiston toimipistevastaava ja kansalaisopistojen rehtorit.

Lapin ammattikorkeakoulussa kysely meni koko henkilöstölle (joista opettajia on noin 350 henkilöä). Lapin yliopistolla kysely toimitettiin 87 henkilölle, Ammattiopisto Lappiassa 83 opettajalle, Itä-Lapin Ammattiopistossa 45 henkilölle ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa 8 opettajalle. Lapin ammattiopiston ja vapaan sivistystyön oppilaitosten osalta tarkkaa kohderyhmän kokoa ei ole tiedossa. Lukioille kyselyä ei lopulta toimitettu lainkaan, kun varsinainen aikuiskoulutustoiminta on siellä nykyisin vähäistä.

Kyselyyn vastasi 191 henkilöä, joista valtaosa edusti ammattikorkeakoulua. Toiseksi eniten vastauksia saatiin ammattiopistoista. Muista oppilaitoksista vastauksia saatiin melko vähän, mutta varsin tasaisesti. Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia, koska muiden oppilaitosten kuin ammattikorkeakoulun vastaajamäärät olivat pieniä. Vastaajista yllättävän suuri osa, 19 prosenttia, ei opeta verkossa. Tosin avoimissa vastauksissa oli viittauksia, että osa on aiemmin opettanut, mutta ei opeta tällä hetkellä. Aineiston laajuus näkyy raportin pituudessa.

2. Pääasiallinen työnantaja

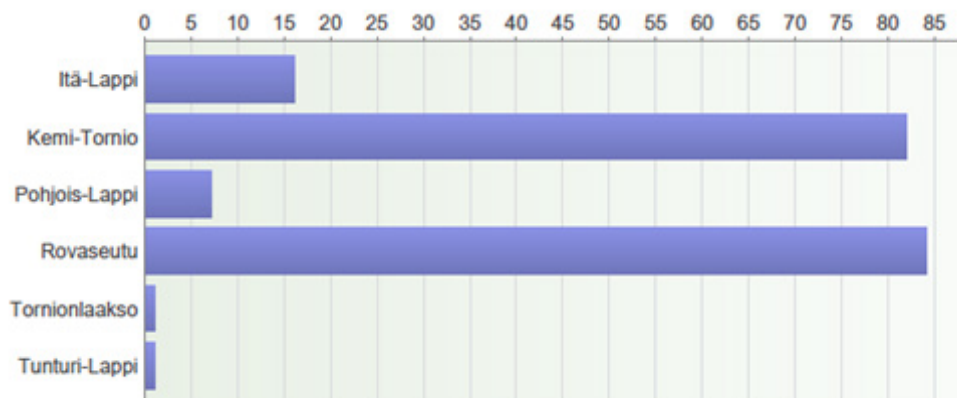
Vastaajien määrä: 191

Kuvio 1: Kyselyyn vastasi 191 henkilöä, joista valtaosa edusti ammattikorkeakoulua.

3. Missä työskentelet?

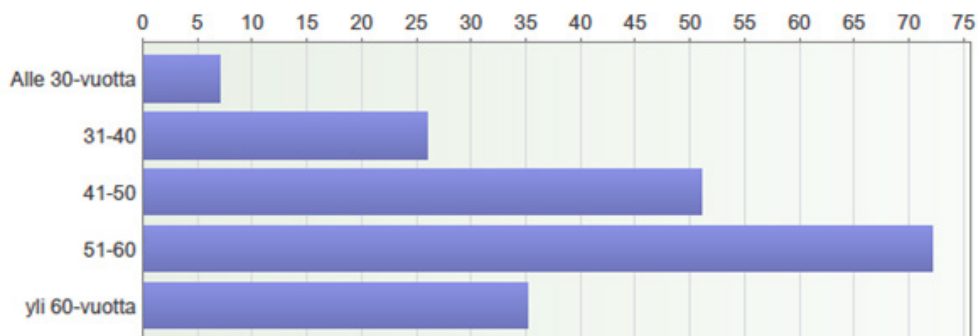
Vastaajien määrä: 191

Kuvio 2: Vastauksia saatiin kaikista seutukunnista. Kampusalueen ulkopuolisista seutukunnista aktiivisimmin vastasivat Itä-Lappi ja Pohjois-Lappi.

1. Ikäsi

Vastaajien määrä: 191

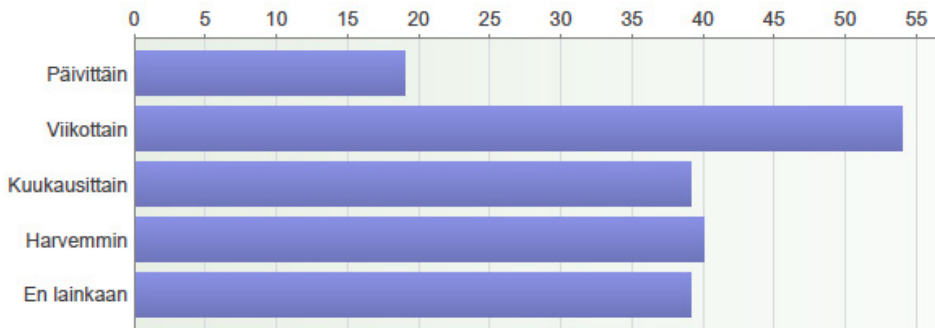
Kuvio 3. Suurin osa vastaajista kuuluu ikäryhmään 51-60 vuotta ja toiseksi eniten ikäryhmään 41-50 vuotta. Kaksi nuorinta ikäryhmää olivat heikoiten edustettuna. Erityisen vähän vastauksia saatiin alle 30-vuotiaiden ryhmästä.

Vastaajien taustatietoihin kuuluu myös se, kuinka usein opettaa verkossa. Vastaajien joukossa oli yllättävän paljon niitä, jotka eivät opeta verkossa ollenkaan. Avoimissa vastauksissa oli useampia mainintoja siitä, että he ovat opettaneet verkossa aiemmin,

mutta eivät opeta juuri tällä hetkellä. Viikoittaista rutiinia verkossa opettaminen on noin neljäsosalle vastaajista ja päivittäin verkossa opettaviakin löytyy selkeä ryhmä.

4. Opetan verkossa:

Vastaajien määrä: 191

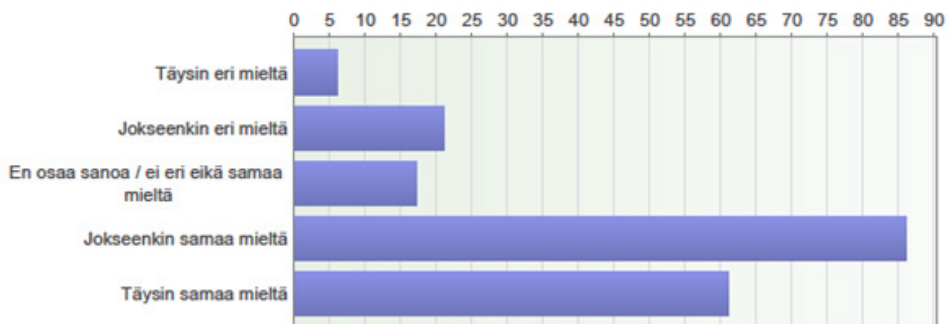
Kuvio 4. Kuinka usein kyselyn vastaajat opettavat verkossa.

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka

Vastaajien mielestä työtehtävien hoitamiseen käytettävissä oleva tieto- ja viestintätekniikka on hyvällä tasolla. Valtaosa vastaajista (73 %) on joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että heillä on käytettävissään työssä tarvittava tieto- ja viestintätekniikka.

5. Minulla on käytössäni työssäni tarvitsemani TVT-välineet.

Vastaajien määrä: 191

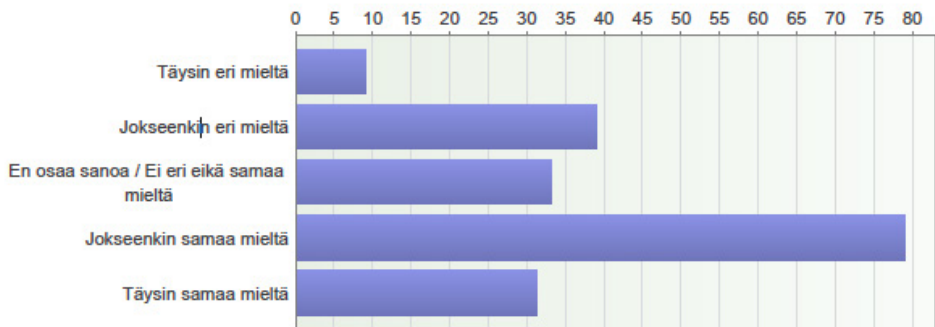

Kuvio 5. Vastaajien kokemus tarvittavista välineistä.

Tyytyväisyys käytettävissä olevaan tieto- ja viestintäteknikkaan kuitenkin laskee arvioitaessa käytettävissä olevien laitteiden ja ohjelmistojen toimivuutta kokonaisuutena. Täysin samaa mieltä on enää 32 prosenttia vastaajista ja en osaa sanoa/ei eri eikä samaa mieltä olevien osuus on myös kohtuullisen korkea 22 prosenttia. Noin yksi kolmannes vastaajista on jokseenkin tai täysin tyytymätön laitteistojen ja ohjelmistojen kokonaisuuteen.

9. Käytössäni olevat laitteet ja ohjelmat toimivat hyvin kokonaisuutena.

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 6. Noin kolmannes vastaajista on jokseenkin tai täysin tyytymätön laitteistojen ja ohjelmistojen kokonaisuuteen.

Tarkasteltaessa tuloksia organisaatioittain vapaassa sivistystyössä työskentelevät olivat hieman vähemmän tyytyväisiä käytettävissä olevaan tieto- ja viestintäteknikkaan, 47 prosenttia vastaajista oli täysin tai jokseenkin tyytyväisiä, kun vastaava luku esimerkiksi ammattikorkeakoulussa on 88 prosenttia. Lisäksi vapaan sivistystyön osalta korostui en osaa sanoa/ei eri eikä samaa mieltä vastausten korkeampi osuus. Tämä voi johtua siitä, että vastaajilla ei ole niin paljon kokemusta verkossa opettamisesta, että he kykenisivät arvioimaan käytettävissä tieto- ja viestintäteknikan toimivuutta sen suhteen, että kuinka hyvin se toimii ylipäänsä tai kuinka hyvin se toimii kokonaisuutena. Lisäksi laitteistot ja erityisesti ohjelmistot kehittyvät ja päivittyvät nykyisin nopeaa vauhtia, mikä osaltaan voi vaikuttaa siihen, että osa ohjelmistoista ja laitteista ei toimi saumattomasti yhteen.

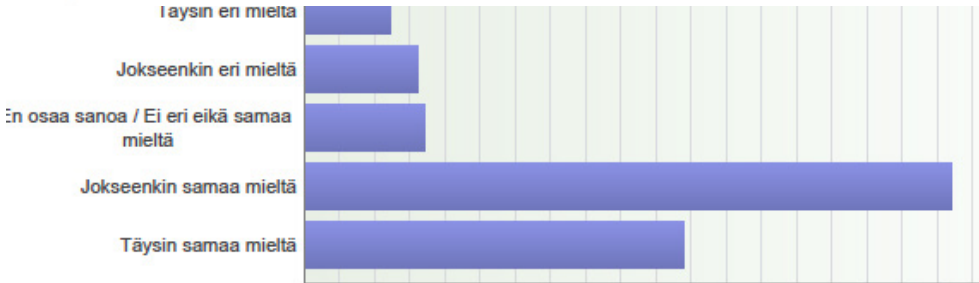
VERKKO-OPETUKSEN TUKI

Suurin osa vastaajista (73 %) on joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että saa kollegoilta ja/tai tukihenkilöiltä vinkkejä ja apua tieto- ja viestintäteknikan käyttöön. Tosin vapaassa sivistystyössä vain 13 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä 35 prosenttia. Reilut puolet vastaajista (57 %) koki työyhteisön

tukevan uusien toimintatapojen kehittämistä ja käyttöönottoa. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja muiden työnantajien edustajien keskuudessa en tiedä -vastausten osuus oli korkea, 40 prosenttia. Tähän voi vaikuttaa se, että ainakin vapaassa sivistystyössä on paljon tuntiopettajia, jolloin työyhteisö ei välttämättä ole niin kiinteä. Toisaalta herää myös kysymys, onko tukea edes huomattu hakea tai kokemuksia jakaa.

7. Saan työkavereiltani ja / tai tukihenkilöiltä vinkkejä ja apua omaan TVT:n käyttöni.

Vastaajien määrä: 191

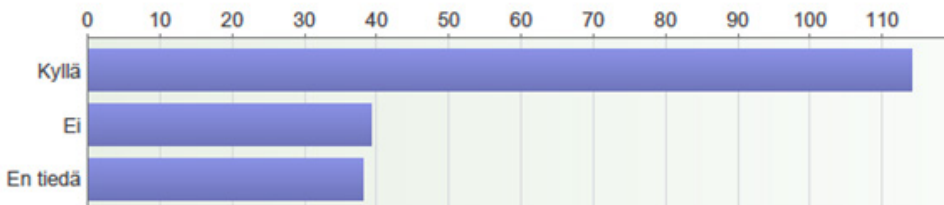

Kuvio 7. Suurin osa vastaajista kokee saavansa kollegoilta tai tukihenkilöiltä apua.

Yli puolet vastaajista koki, että organisaatiossa kannustetaan verkko-opetuksen kehittämiseen. Eniten kannustetaan ammattikorkeakoulussa, jossa 70 prosenttia vastaajista vastasi kysymykseen myöntävästi. Ammattiopistossa puolestaan oli eniten (30 %) niitä, jotka eivät kokeneet organisaation kannustavan verkko-opetuksen kehittämiseen. En tiedä -vastauksia kertyi eniten muiden työnantajien palveluksessa olevilta (53 %) sekä yliopistolta (24 %) että vapaasta sivistystyöstä (26 %). Tämä voi johtua siitä, että näissä organisaatioissa ei ole vielä vakiintunutta tai laajaa verkko-opetusta.

13. Organisaatiossani kannustetaan verkko-opetuksen kehittämiseen.

Vastaajien määrä: 191

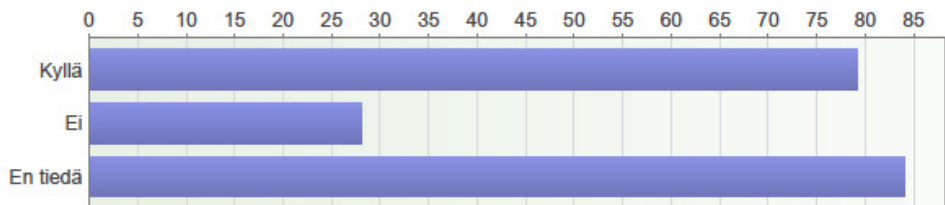
Kuvio 8. Yli puolet vastaajista koki organisaatiossaan kannustettavan tieto- ja viestintätekniiikan kehittämiseen

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN OPETUSKÄYTTÖÄ OHJAAVAT STRATEGIAT JA SUUNNITELMAT

Kysyttäessä, onko organisaatiossa tehty suunnitelmia ja linjauksia tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöön, noin 40 prosenttia vastasi kyllä. En tiedä -vastausten määrä oli korkea, 46 prosenttia. 2000-luvun alkupuolella tehtiin paljon organisaatiotasoisia tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön suunnitelmia, joissa myös linjattiin kehityssuuntia. Voikin kysyä, että eikö näitä ole tehty viime vuosina vai eikö tieto suunnitelmista ja linjauksista ole levinnyt organisaatiossa?

10. Organisaatiossani on tehty suunnitelmia ja linjauksia TVT:n opetuskäyttöön.

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 9. Lähes puolet vastaajista ei tiedä onko heidän organisaatiossaan tehty TVT:n opetuskäyttölinjauksia.

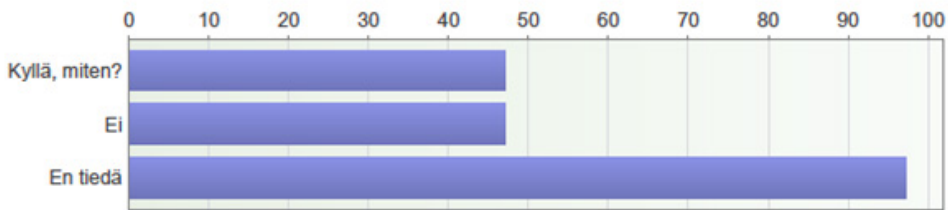
Tarkasteltaessa näitä organisaatioittain en tiedä -vastausten määrä on kohtuullisen korkealla tasolla kaikissa organisaatioissa (40 % – 53% prosenttia). Ei-vastausten määrä oli korkein ammattipistossa (29 %). Tämän jälkeen korkeimmat ei-vastausten määrät olivat vapaassa sivistystyössä (26 %) ja muilla työnantajilla työskentelevillä (27 %).

Lisäksi kysyttiin, ohjaavatko tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön suunnitelmat ja linjaukset toimintaa käytännössä. Vain 19 prosenttia vastaajista vastasi kyllä. Kolmannes (30 %) vastasi, että ei ohjaa ja yli puolet (51 %) ei tiennyt ohjaako. Eniten suunnitelmat ja linjaukset ohjasivat toimintaa ammattikorkeakoulussa, mutta myös siellä en tiedä -vastauksien määrä oli korkea.

Etäisyyksien hallinta on yksi ammattikorkeakoulun strateginen painoala, mutta strategioiden toimeenpanon suunnittelu oli vasta käynnissä tätä aineistoa kerättyä. Muissa organisaatioissa valtaosa vastaajista ei tiennyt tai vastasi kieltävästi.

11. Ohjaavatko TVT:n opetuskäytön suunnittelu ja linjaukset toimintaa käytännössä?

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 10. Suurin osa vastaajista ei tiedä ohjaavatko TVT:n opetuskäytön suunnittelu ja linjaukset toimintaa koulun arjessa.

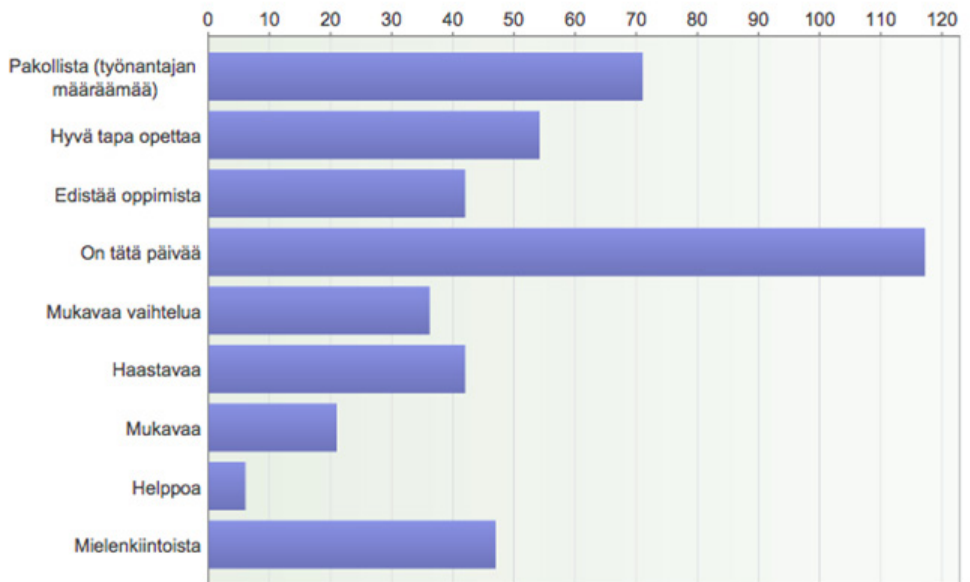
Avoimissa vastauksissa vastaajat kertoivat suunnitelmien ja linjausten näkyvän käytännössä siinä, että aikuiskoulutusta toteutetaan verkossa ja verkko-opetus on lisääntynyt sekä mahdollisuutena kehittää tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttöosamista ja verkko-opetuksen muotoja. Toisaalta linjaukset ajateltiin usein myös rajoittavina. Koettiin, että laitteistohankinnoista päätetään organisaatiotasolla eikä niihin voi vaikuttaa ja vakioidut verkko-opetusjärjestelmät/-ohjelmat nähtiin omaa valinnanvapautta kahlitsevina. Tasapainoilu organisaation valitsemien ja käyttäjien itse valitsemien ohjelmistojen ja työvälineiden välillä on todennäköisesti tulevaisuudessa entistä haasteellisempaa, kun pilvipalveluina saatavilla olevien ohjelmistojen ja verkkopalveluiden määrä kasvaa. Julkisten oppilaitosten toimijoiden on kuitenkin muistettava se, että oppilaitos ei voi määrätä opiskelijaa kirjautumaan mihin tahansa verkossa olevaan palveluun osana pakollisia opintojaksoja. Ainoastaan oppilaitoksen itse ylläpitämiin palveluihin tai palveluihin, joiden kanssa oppilaitoksella on sopimus, voidaan velvoittaa kirjautumaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pilvestä ei voisi ottaa käyttöön ohjelmistoja opetukseen. Esimerkiksi yhteisölliseen työskentelyyn tarkoitettuja pilvipalveluita, joita voi ottaa käyttöön ilman kirjautumista, on tarjolla melko paljon.

SUHTAUTUMINEN VERKKO-OPETUKSEEN

Vastaajien asenteet verkko-opetusta kohtaan ovat varsin positiiviset ja suurin osa opettaa verkossa, koska se on tätä päivää. Lisäksi se on kolmasosan mielestä oppimista edistävää, mukavaa vaihtelua ja mielenkiintoista. Ammattikorkeakouluvastaajista (63 %) vastasi sen olevan myös pakollista (työnantajan määräämää), muiden organisaatioiden edustajat eivät tuoneet läheskään yhtä vahvasti pakollisuutta esille.

32. Opetan verkossa, koska se on (voit valita useita):

Vastaajien määrä: 152

Kuvio 11. Verkko-opetus on vastaajien mielestä tätä päivää.

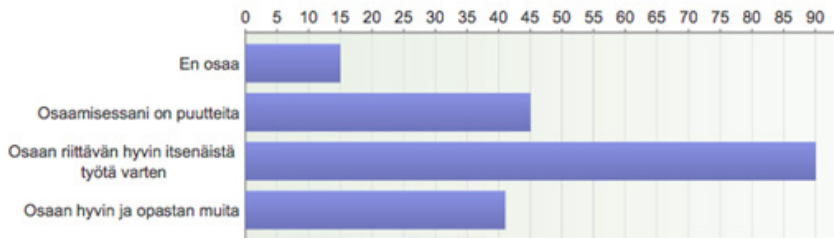
VERKKO-OPETUSVÄLINEIDEN OSAAMINEN

Kyselyssä valittiin tarkasteluun yleisimmät verkko-opetusvälineet, joita ovat sähköiset oppimisympäristöt, reaaliaikaisen vuorovaikutuksen mahdollistavat virtuaaliluokat ja sosiaalinen media. Lisäksi kysyttiin mobiililaitteiden hallintaa.

Sähköisten oppimisympäristöjen (esim. Moodle, Optima, Pedanet) käyttöä voidaan pitää verkko-opetuksessa jonkinlaisena perustaitona. Näitä ohjelmistoja on käytetty 2000-luvun alusta saakka useimmissa oppilaitoksissa. Puolet vastaajista hallitsee näiden käytön riittävän hyvin itsenäistä työtä varten. Viidesosan taidot ovat sillä tasolla, että kykenevät opastamaan asiassa myös muita. Mutta vastaajista löytyy myös kolmannes niitä, joiden osaamisessa on puutteita tai eivät osaa lainkaan. Nämä voivat mahdollisesti olla niitä, jotka eivät vielä opeta verkossa tai ovat opettaneet vasta vähän.

14. Osaan käyttää opetuksessani jotakin sähköistä oppimisympäristöä (esim. Moodle, Peda.net, Optima).

Vastaajien määrä: 191

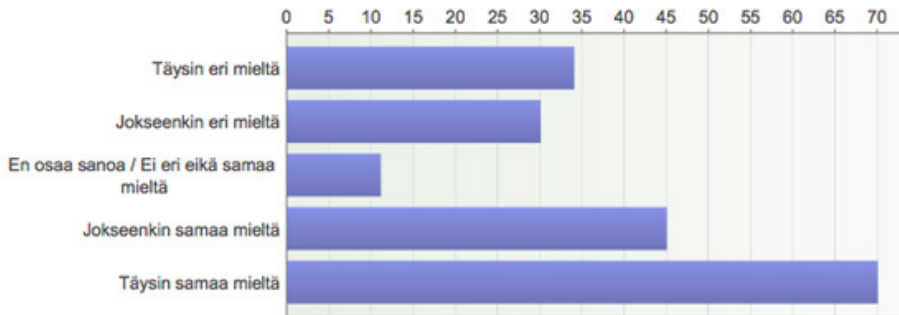
Kuvio 12. Puolet vastaajista osaa käyttää jotakin sähköistä oppimisympäristöä itsenäisesti.

Selkeämpiä eroja osaamistasoissa saadaan esille organisaatiokohtaisessa tarkastelussa. Osaamisessa on puutteita lähes jokaisessa organisaatiossa aika tasaisesti, noin viidennes – kolmannes vastaajista on sitä mieltä, että ei osaa tai osaamisessa on puutteita. Poikkeuksena muun työnantajan edustajat, joiden keskuudessa 40 prosenttia vastasi, että ei osaa käyttää/osaamisessa on puutteita ja vapaan sivistystyön vastaajat, joista 50 prosentilla oli vastaava tilanne. Näissä organisaatioissa oli paljon vastaajia, jotka eivät opeta verkossa, mikä heijastuu vastauksissa. Riittävän hyvin itsenäistä työtä varten sähköisiä oppimisympäristöjä hallitsevia oli yllättävän tasainen joukko kaikissa organisaatioissa. Samoin asian hyvin osaavia ja muiden opastamiseen kykeneviä oli melko tasaisesti, pois lukien vapaan sivistystyön oppilaitokset ja muut työnantajat. Tietysti voi pohtia sitä, että käyttötaitojen arviointi on subjektiivista, jolloin käsitys siitä, että onko osaamisessa puutteita voi vaihdella hyvinkin paljon.

Reaaliaikaisten välineiden (esim. iLinc, Lync, AC, Skype, Google Hangouts) käytössä vastaukset jakaantuivat koko aineiston tasolla melko tasaisesti. Eniten reaaliaikaisten välineiden käyttäjiä löytyi ammattikorkeakoulusta. 84 prosenttia AMK-vastaajista käytti opetuksessaan reaaliaikaisia välineitä. Tähän vaikuttaa ammattikorkeakoulun pitkä historia aikuisille suunnatun verkkopainotteisen tutkintokoulutuksen toteuttajana. Myös ammattiopistosta löytyi suuri joukko (49 %) reaaliaikaisten välineiden käyttäjiä. Vapaassa sivistystyössä ja muita työnantajia edustaville reaaliaikaisten välineiden käyttö on satunnaista tai olematonta. Täytyy kuitenkin muistaa se, että reaaliaikaisia välineille ei ole ehdotonta tarvetta kaikessa verkkokoulutuksessa. Esimerkiksi yksittäisiä opintojaksoa voi toteuttaa aivan hyvin eriaikaisilla välineillä, mutta laajemmissa kokonaisuuksissa opiskelu ja opetus on aika yksipuolista, jos mahdollisuutta reaaliaikaiseen vuorovaikutukseen ei ole. Reaaliaikaisilla verkko-opetuskerroilla voidaan myös hyvin rytmittää opiskelua ja opetusta laajemmissa kokonaisuuksissa.

17. Käytän opetuksessani reaaliaikaisia välineitä (esim. iLinc, Lync, AC, Skype, Google Hangouts).

Vastaajien määrä: 190

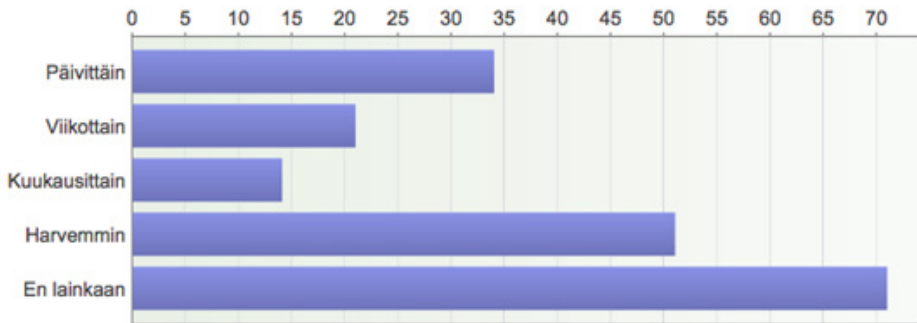

Kuvio 13. 84 prosenttia ammattikorkeakoulun vastaajista käyttää opetuksessaan reaaliaikaisia välineitä.

Mobiililaitteita käytetään opetuksessa ja ohjauksessa varsin vähän. Mobiililaitteiden aktiivisia käyttäjiä, jotka käyttävät laitteita opetuksessa ja ohjauksessa päivittäin tai viikoittain, löytyy pieni vajaan 30 prosentin ryhmä. Reilu 37 prosenttia ei käytän lainkaan ja harvemmin käyttäviäkkin löytyy 27 prosenttia. Aktiivisimmat mobiililaitteiden käyttäjät löytyvät ammattiopistossa ja ammattikorkeakoulusta, joissa 22 prosenttia käyttää mobiililaitteita opetukseen ja ohjaukseen päivittäin. Kuitenkin näissäkään organisaatioissa kolmannes ei käytä lainkaan. Muissa organisaatioissa mobiililaitteita ei käytä puolet tai enemmän vastaajista. Mobiililaitteiden käyttö opetuksessa ja ohjauksessa ei ole yleistynyt samaa vauhtia kuin niiden käyttö vapaa-ajalla. Mielenkiintoinen näkökulma on se, että mobiililaitteissa, sekä älypuhelimissa että tablet-laitteissa on yleisimpiin verkko-opetusohjelmiin ja sosiaalisen median palveluihin saatavilla omat appsit, mutta niitä ei ilmeisesti juurikaan käytetä. Toisaalta on muistettava se, että esimerkiksi pitkien tekstien kirjoittaminen on hidasta ja työlästä mobiililaitteilla, mikä voi vaikuttaa käytön vähäisyyteen. Joskin asiaa voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, ettei ole ymmärretty sosiaalisen median arvoa, kuinka se voi muuttaa vuorovaikutusta opintojaksolla. Tätä tukee havainnot siitä, että esimerkiksi mikroblogipalveluiden käyttö oli todella vähäistä.

15. Käytän opetuksessa ja ohjauksessa mobiililaitteita (matkapuhelin, tabletti).

Vastaajien määrä: 191

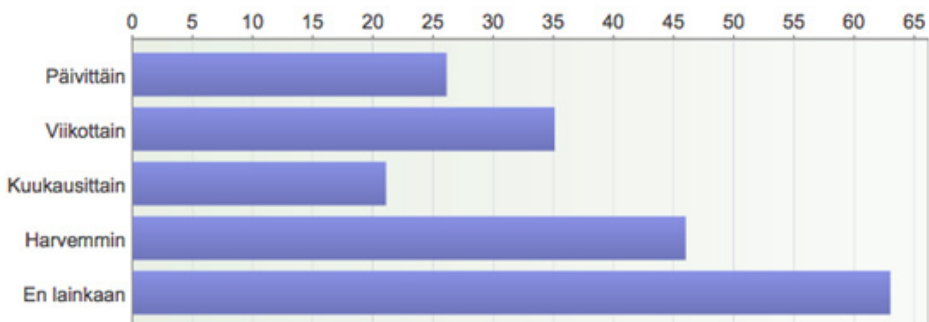

Kuvio 14. Vajaa 30 prosenttia vastaajista käyttää mobiililaitteita opetuksessa ja ohjauksessa päivittäin tai viikottain.

Sosiaalista mediaa käytetään työssä vielä vähän harvemmin. Yli 50 prosenttia vastaajista ei käytä lainkaan tai käyttää harvemmin. Aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä, jotka käyttävät päivittäin tai viikottain on noin kolmannes vastaajista. Aktiivisimmat käyttäjät löytyvät vapaasta sivistystyöstä ja muiden työnantajien edustajien joukosta. Tässä kohden voi kuitenkin pohtia sitä, että ko. oppilaitoksissa on vastausten mukaan vähän verkko-opetusta, joten vastaajat viittanevat muuhun sosiaalisen median työkäyttöön kuin opetukseen suoranaisesti liittyvään. Tämän tyyppistä voi olla esimerkiksi opintoihin liittyvä muu viestintä ja tiedottaminen. Ammattiopistoissa ja ammattikorkeakoulussa sosiaalista mediaa käyttää noin kolmannes aktiivisesti (päivittäin tai viikottain), mutta yli puolet ei käytä ollenkaan. Käyttö on siis varsin polarisoitunutta.

16. Käytän työssäni sosiaalista mediaa.

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 15. Sosiaalista mediaa käytetään työssä vähän.

Sosiaalisen median käyttäjiä löytyy kaikista ikäryhmistä. Aktiivisin käyttäjäryhmä ovat 41 – 50 -vuotiaat ja 31-40 -vuotiaat, joista noin 40 prosenttia sosiaalista mediaan työssään. Vähiten sosiaalista mediaa käytetään nuorimmassa ja vanhimmasta ikäryhmässä.

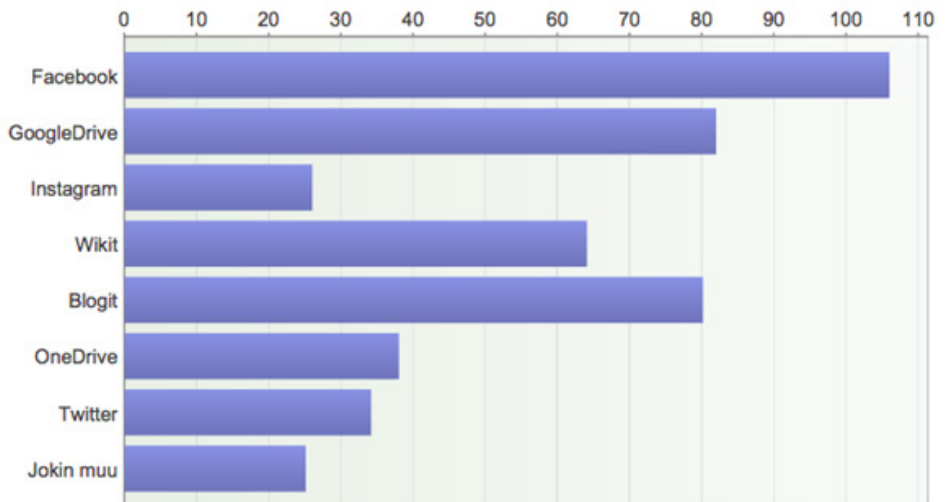
16. Käytän työssäni sosiaalista mediaa.					
	Alle 30-vuotta (N=7)	31-40 (N=26)	41-50 (N=51)	51-60 (N=72)	yli 60- vuotta (N=35)
Päivittäin	14 %	15 %	18 %	14 %	6 %
Viikottain	14 %	23 %	24 %	15 %	14 %
Kuukausittain	14 %	15 %	8 %	10 %	14 %
Harvemmin	14 %	23 %	27 %	24 %	23 %
En lainkaan	43 %	23 %	24 %	38 %	43 %

Kuvio 16. Aktiivisimpia sosiaalisen median käyttäjiä ovat 31-50 -vuotiaat.

Sosiaalisen median sovelluksista osattiin työssä käyttää eniten Facebookia, Google Drivea ja bloggeja. Näille yhteistä on ainakin se, että ne ovat olleet markkinoilla jo pitkään. Twitter-mikroblogipalvelu ei ole jostakin syystä yleistynyt Suomessa opetus-käytössä, vaikka se monissa muissa maissa on varsinkin korkeakouluopetuksessa paljon käytetty esimerkiksi viestintään, tiedottamiseen ja ohjaukseen. Avoimissa vastauksissa nostettiin useampina vastauksia esille myös erilaiset tiedoston- ja videonjakopalvelut kuten Dropbox ja YouTube sekä ammattilaisten verkostoitumispalvelu LinkedIn. Kysymykseen 18 vastaajien määrässä on huomioitava se, että siihen vastasi 38 henkilöä vähemmän kuin aiempiin kysymyksiin.

18. Osaan käyttää työssäni seuraavia sosiaalisen median palveluita (voit valita useita):

Vastaajien määrä: 155

Kuvio 17. Facebook oli kyselyn vastauksissa käytetyin sosiaalisen median palvelu.

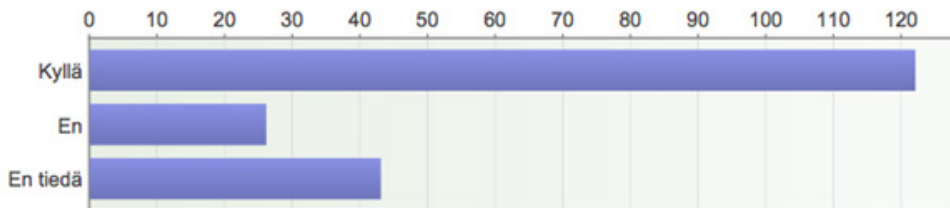
Vastaajamäärä pieneni entisestään (N=128) kysyttäessä mitä sosiaalisen median palveluita haluaisi oppia käyttämään paremmin. Noin puolet vastaajista haluaisi oppia enemmän GoogleDriven käyttöä. Facebook hallitaan ilmeisesti jo hyvin, sillä vain pieni joukko haluaisi oppia sitä paremmin. Muiden palveluiden osalta toiveet osaaamisen kehittämistä jakautuivat melko tasaisesti.

VERKKO-OPETUKSEN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Reilusti yli puolet vastaajista ilmoittaa suunnittelevansa verkko-opetuksen eri lailla kuin lähiopetuksen. Vapaassa sivistystyössä ja muiden työnantajien palveluksessa olevilla on vähän verkko-opetusta ja suuri osa vastasi, että ei suunnittele eri lailla tai ei tiedä suunnitteleeko. Ammattikorkeakoulun vastaajista 86 prosenttia suunnittelee verkko-opetuksen eri tavalla, yliopistossa 76 prosenttia ja ammattiopistossa 51 prosenttia.

20. Suunnitteletko verkko-opetuksen eri lailla kuin lähiopetuksen?

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 18. Suurin osa vastaajista suunnittelee verkko-opetuksen eri tavalla kuin lähiopetuksen.

Kysymyksen jatkoksi oli avoin kysymys, että jos vastasi edelliseen kyllä, niin kuvaile miten. Avoimeen kysymykseen saatiin yli sata vastausta. Vastauksista oli koottavissa seuraavia verkko-opetuksen suunnitteluun liittyviä teemoja.

Suunnittelu- ja valmistelutyön merkitys korostuu

“Verkko-opetus on pedagogisesti suunniteltava erillä tavalla, koska suoraan läsnäoloa ja kontaktia (nonverbaaliviestintä) ei ole. Se avaa myös paljon mahdollisuuksia ja uudenlaisia osallistamisen ja innostamisen tapoja.”

“Ei verkko-opetuksesta ja lähiopetuksesta voida puhua samassa lauseessa samoilla asioilla. Verkko-opetus vaatii ennakkosuunnittelun käytön huomattavasti tarkempaa. Verkkotyövälineiden valinta, niiden yhteen suunnittelu, tehtävänannot sekä ohjeistukset työstettävä valmiiksi huolella sekä niiden palautusmahdollisuus, yhteinen/ryhmätyöskentely työaika ym. mietittävä huolella. Verkko-opetus vaatii ehdottomasti käsikirjoituksen opettajalle, jotta tietoisuus siitä, mitä tehdään, miten, kenen kanssa, kuinka kauan jne, jotta sisältö on opiskelijan näkökulmasta selkeä.”

“Verkko-opetus vaatii ehdottomasti käsikirjoituksen opettajalle”.

“Materiaalit valmistelen huolellisemmin ja tarkemmin. Mietin aktiivointia ja osallistamista enemmän. Varmistan, että kanavat toimivat?”

“Mietin pedagogisia ratkaisuja siltä pohjalta, että vuorovaikutteisuus on erilaista kuin kontaktiopetuksessa.”

“On suunniteltava koko prosessi ja sen avaaminen huolellisesti ja mietittävä yksilö- ja yhteisölliset tehtävät toteutuksessa. Töiden purku on haastavampaa, koska iLinc-sessioiden määrä on rajallinen. Kirjallinen palaute on myös huomioitava.”

Opiskelijoiden aktiivointi ja vuorovaikutuksen synnyttäminen

“Pitää miettiä eri tavalla opiskelijoiden aktiivointia, jottei tule pelkkää omaa “papatusta”.

“...aktivoimaan verkkotyöskentelyyn eri menetelmin sekä mielenkiintoiset ja luovat tavat toimia.”

“Opiskelijoiden aktiivointiin ja taukoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Visuaalisuus ja “herätteet tulee suunnitella niin että mielenkiinto ei pääse opiskelijoilla ei pääse herpaantumaan.”

“Vuorovaikutteisuus rakentuu aivan eri tavoin. Tarvitaan syttyä.”

Oppimistehtävät, ohjaus ja arviointi

“Aikataulutus ts. rajausta ja tehtävien, aktiviteettien pohtiminen ja kohdentaminen ko. asiaan sekä arviointitapojen kehittäminen, esim. vertaisarviointi.”

“Ryhmätyöskentelyyn vaaditaan enemmän suunnittelua, esim. miten learning cafe voidaan toteuttaa vaivattomasti ilincissä.”

“Täytyy miettiä opiskelijoiden ohjaus vähän tarkemmin sekä tehtävien ohjeistus siten, että tehtävät pystyisi suorittamaan etänä, itsenäisesti. Lisäksi pitää kiinnittää huomiota aikataulutukseen sekä avata itselle työn määrää - verkossa ohjaus vie yllättävän paljon aikaa.”

“Verkko-opetus on vielä enemmän osallistavana, etukäteistehtävänä jonka opiskelija purkaa verkko-opetuksenaikana.”

“Myös arvioinnin suunnittelu ja palautteen antaminen erilaista.”

Rajoitettu vuorovaikutus (erityisesti reaaliaikainen vuorovaikutus)

“Opetusvaiheet tiivistettyjä, koska aikaa niihin vähemmän.”

“Suunnittelen jokaisen iLinc/työskentelykerran tarkoin, myös ajankäytön hallinta, teen oppimistehtävien ohjeistukset tarkkaan sekä kirjallisesti että suullisesti...”

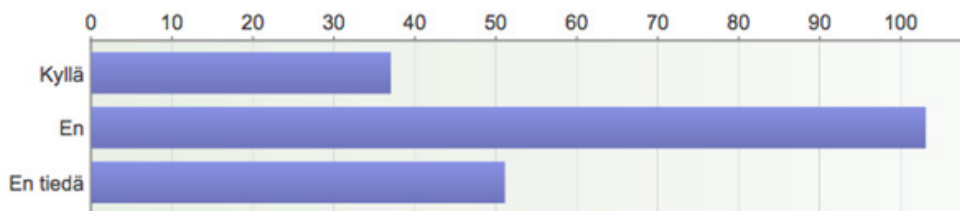
“Verkko-opetuksessa on vähemmän lähiopetusta, jo siksikin täytyy suunnitella eri tavalla ja pohtia tarkoin, mitkä ovat tärkeimmät asiat. Niitä sitten opiskellaan ja harjoitellaan iLinc-tunneilla, loput itsenäisesti.”

Vastauksissa korostui erityisesti, että sekä opettajan että opiskelijan toiminta pitää suunnitella huolellisesti etukäteen. Opiskelijoita ei vastausten mukaan kuitenkaan osallisteta opintojakson suunnitteluun. Suunnitteluvaiheessa näytetään paneutuvan erityisesti reaaliaikaisen verkko-opetuksen suunnitteluun. Tähän voi vaikuttaa se, että opettajan työssä on ollut perinteisesti keskiössä luokkahuonetilanteiden suunnittelu ja tämä suunnittelutraditio on siirtynyt myös verkko-opetuksen puolelle. Voikin kysyä, suunnitellaanko eriaikaista verkkotyöskentelyä riittävästi? Vastauksissa oli useita viittauksia oppimistehtävien suunnitteluun eli ainakin niiltä osin suunnitteluun. Toisaalta suoria mainintoja ohjauksen ja arvioinnin suunnittelutavoista oli vähemmän.

Yli puolet vastaajista ei käyttänyt suunnittelussa mitään pedagogista mallia. Vajaa kolmannes ei tiennyt, käyttäkö jotakin pedagogista mallia. Voi olla, että osa vastaajista oli epävarma sen suhteen, mitä asialla tarkoitetaan.

22. Käytätkö suunnittelussa jotakin pedagogista mallia?

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 19. Suurin osa vastaajista ei käytä pedagogisia malleja opetuksen suunnittelutyössä.

Ne, jotka käyttävät pedagogista mallia, vastasivat myös avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin, mitä mallia vastaajat käyttävät suunnittelussa. Vastauksissa mainittiin useampaan kertaan PBL, osaamis- ja ongelmaperustainen oppiminen, tutkiva oppiminen, ankkuroiva opetus sekä yhteistoiminnallinen oppiminen. Useat vastaukset viittasivat laajempiin pedagogisiin periaatteisiin, joita pedagogiset mallitkin toteuttavat. Näitä olivat esimerkiksi ongelmalähtöisyys, kokemuksellinen oppiminen, projektipedagogiikka, konstruktivismi, Kolbin kokemuksellinen oppiminen ja CDIO. Lisäksi useita mainintoja saivat erilaiset verkko-opetuksen suunnittelun lähtökohtana käytettävät tavat, kuten oppimistilanne-rakenne ja tähtimalli (“jolloin kaikki oppiminen, jotka on suoritettu erilaisissa oppimisympäristöissä, sidotaan moodleen”). Useat mainitsivat käyttävänsä eri mallien yhdistelmiä/osia eri malleista tarpeen mukaan tai omaa malliaan. Näyttäisi kuitenkin aineiston pohjalta siltä, että “puhtaiden” pedagogisten mallien soveltaminen ei ole olennaisessa osassa verkko-opetuksen arkea.

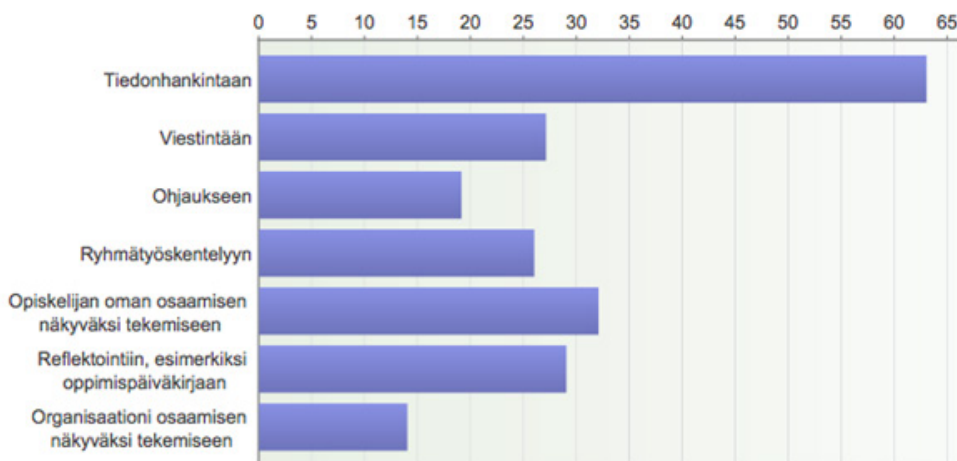
Verkko-opetuksen suunnittelutapoja selvittäneen avoimen kysymyksen (kysymyksen nro 21) vastausten pohjalta voi pohtia sitä, onko käytetyin pedagoginen malli aktivoiva opetus, sillä avoimet vastaukset sisälsivät paljon viittauksia oppijoiden aktivoimiseen ja toimijuuteen sekä vuorovaikutuksen synnyttämiseen.

BLOGIEN KÄYTTÖ VERKKO-OPETUKSESSA

Blogien opetuskäyttöä koskevan kysymyksen vastasi vain 97 vastaajaa, mikä on noin puolet kokonaisvastaajamäärästä. Tämä kertonee siitä, että toinen puolisko vastaajista ei käytä blogeja lainkaan. Organisaatioiden välillä ei ole suuria eroja, kysymykseen vastasi noin puolet kustakin organisaatiosta. Eniten blogeja käytetään tiedonhankintaan ja viestintään. Nämä kumpikin liittyvät varsin perinteisiin opetusmenetelmiin,

24. Käytän opetuksessani blogeja (voit valita useita):

Vastaajien määrä: 97

Kuvio 20. Tiedonhankinta oli vastauksissa suurin blogien käyttötapa.

joissa opettaja hankkii tietoa ja viestintä on yksisuuntaista. Blogeja käytettiin vähän opiskelijoilta aktiivista toimintaa edellyttäviin työmuotoihin kuten reflektointiin, opiskelijan oman osaamisen näkyväksi tekemiseen tai ryhmätyöskentelyyn. Oman organisaation osaamista näkyväksi blogeissa teki vain harva. Blogien vähäisen ja yksipuolisen käytön taustalla olevia syitä aineisto ei kerro. Erilaisia blogipalveluita on saatavilla paljon ja ne ovat helposti käyttöönotettavia. Oppimistehtäviin liittyvän kysymyksen vastauksen antavat viitteitä siitä, että reflektoivia tehtäviä käytetään, mutta ne tehdään perinteisillä tavoilla. Myös portfolioita teetetään, mutta blogeja ei juurikaan hyödynnetä työvälineenä niissä. Voikin miettiä, että onko opettajilla riittävästi tietoa blogien hyödyntämisestä? Vai koetaanko niiden käyttö vaikeaksi, koska suurin osa blogeista mahdollistaa vain julkisen julkaisemisen, jolloin sekä opettajan että opiskelijan toiminta tulee avoimesti näkyviin Internetiin.

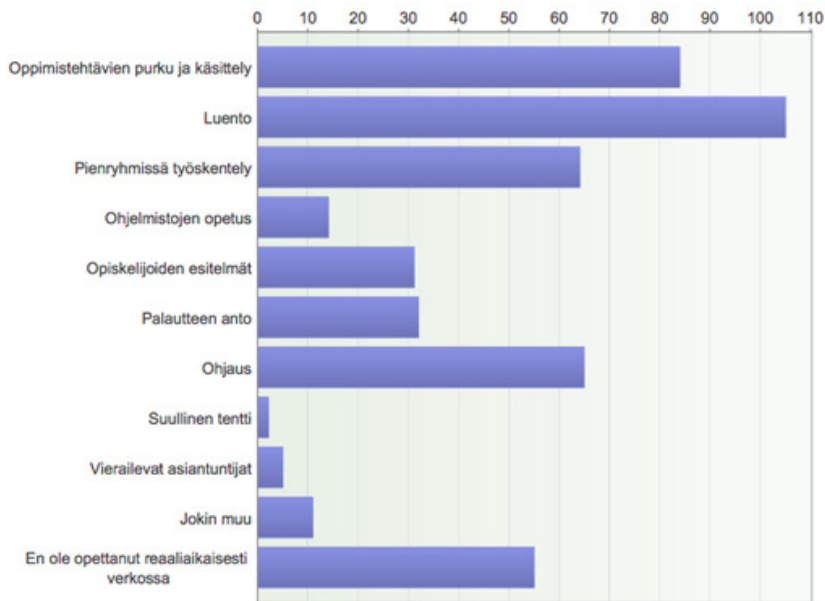
**Voisiko opetuksessa hyödyntää
blogeja nykyistä paremmin?**

REAALIAIKAISTEN VERKKO-OPETUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖTAVAT

Kuten blogeja, myös reaaliaikaisia verkko-opetusvälineitä käytetään aineiston perusteella melko perinteisesti. Vastaajien mukaan kahden tunnin reaaliaikainen opetuskerta muodostuu yleisimmin luennosta (63 %) ja oppimistehtävien purusta ja käsitteystä (45 %). Kolmanneksi eniten reaaliaikaista verkkotyöskentelyä hyödynnettiin ohjaukseen ja ryhmätyöskentelyyn. Muihin työskentelytapoihin huomattavasti vähemmän. Reaaliaikaisilla opetuskerroilla ei käytetty juurikaan esimerkiksi vierailevia asiantuntijoita tai erilaisia tenttimuotoja, vaikka nämä ovat teknisesti ja käytäntöjen kannalta varsin helppoja ja vaivattomia toteuttaa.

25. Millaisesta työskentelystä kahden tunnin reaaliaikainen opetuskerta (esim. iLincissä, ACP:ssa) yleensä koostuu (valitse kolme yleisimmin käyttämääsi)?

Vastaajien määrä: 185

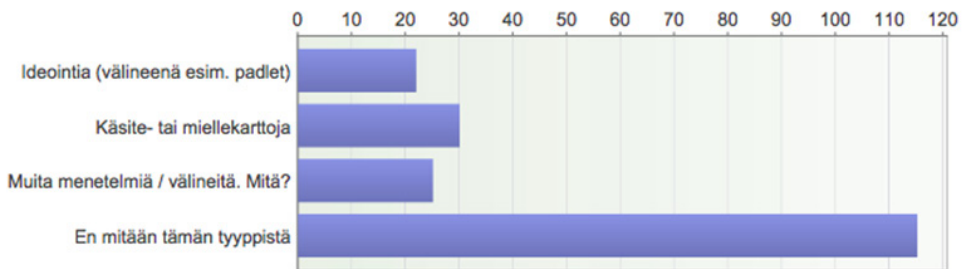

Kuvio 21. Luento oli edelleen suosituin opetustapa - myös verkossa.

Myös erilaisten opiskelijoilta aktiivista työskentelyä vaativien työtapojen ja välineiden käyttö reaaliaikaisilla opetuskerroilla on varsin vähäistä. Vastaajista suurin osa ei käytä ideointiin, miellekarttojen tekemiseen tai vastaaviin tarkoitettuja välineitä ollenkaan. Eniten näitä käytettiin ammattikorkeakoulussa, mutta sielläkin puolet ei käyttänyt mitään tämän tyyppistä.

26. Hyödynnän reaaliaikaisessa verkko-opetuksessa:

Vastaajien määrä: 171

Kuvio 22. Suurin osa vastaajista hyödyntää reaali-aikaisia verkko-opetusvälineitä perinteisesti.

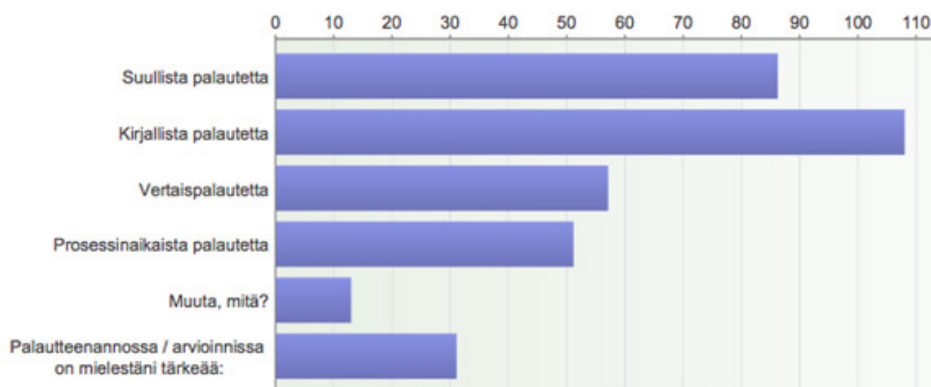
Muita menetelmiä/välineitä, mitä? -tarkennuksessa tuli esille oppimateriaaleista videoklipit, kartat ja Youtube, ryhmätöihin liittyen erilaiset yhteisöllisen kirjoittamisen välineet (GoogleDrive ja Muistio-työkalu), iLincin palautetyövälineet sekä matemaattiset ohjelmistot. Vastauksissa näkyy se, että haluttaessa reaaliaikaisessa verkko-opetuksessa voi käyttää todella monipuolisesti erilaisia työskentelytapoja ja välineitä ja myös alakohtaiset erityispiirteet voidaan huomioida.

PALAUTE JA OHJAUS VERKOSSA

Suullista ja kirjallista palautetta käytetään verkko-opintojaksoilla lähes yhtä paljon. Vertaispalautetta käyttää vajaa yksi kolmannes vastaajista. Palaute kohdistuu suurelta osin lopputuotokseen, sillä prosessinaikaista palautetta antoi vain noin kolmasosa vastaajista. Myös kysymyksen 28. (Ohjaan opiskelijoita verkko-opintojaksolla) tulokset ovat samansuuntaisia. Vertaisarviointia käytetään hieman enemmän. Eniten prosessinaikaista palautetta (40 %) ja vertaisarviointia (47 %) käytettiin ammattikorkeakoulussa. Vapaassa sivistystyössä käytettiin paljon (56 %) muita palautteen antamisen keinoja.

27. Käytän verkko-opintojaksolla (voit valita useampia vaihtoehtoja):

Vastaajien määrä: 153

Kuvio 23. Suullista ja kirjallista palautetta käytetään verkko-opintojaksolla lähes yhtä paljon. Vertaispalautetta käyttää vajaa yksi kolmannes vastaajista.

Palautteenannossa ja arvioinnissa korostettiin tärkeinä asioina seuraavia asioita:

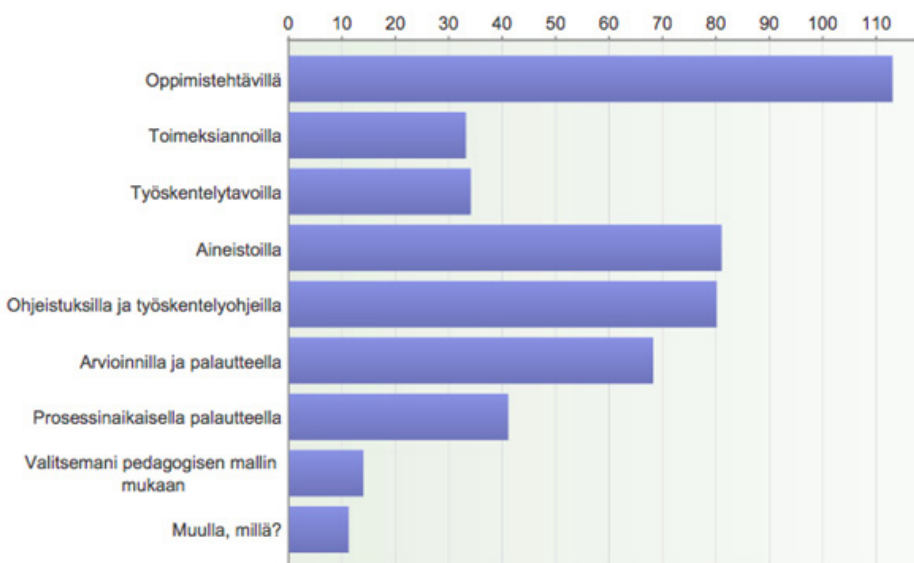
- arvioinnin kohteet ja kriteerit oltava opiskelijoiden tiedossa opintojakson alkaessa
- motivointi, kannustavuus ja rohkaisu
- henkilökohtainen palaute yhteisen palautteen rinnalla
- palaute ja arviointi oppimisen ohjaajana
- välittömyys ja oikea-aikaisuus, tarkkuus ja vuorovaikutteisuus

Näistä ensimmäistä lukuunottamatta kaikki kuvaavat prosessinaikaisen palautteen piirteitä. Prosessinaikaisen palautteen vähyyden syytä aineisto ei avaa tarkemmin. Voi kuitenkin pohtia sitä, että vastaajat kuvasivat käyttävänsä paljon aikaa verkko-opetuksen suunnitteluun ja onko tämä yksi syy sille, että prosessinaikaisen palautteen antamiseen ei jää enää aikaa. Vai onko kyse siitä, että palaute- ja arviointitavat ovat perinteisesti tuotoskeskeisiä?

Kolme yleisintä tapaa ohjata opiskelijoita verkko-opintojaksolla ovat oppimistehtävät, aineistot sekä ohjeistukset ja työskentelyohjeet. Prosessinaikaista palautetta annetaan huomattavan vähän, kuten jo edellä todettiin. Verkko-opintojaksolla käytettäviä oppimistehtäviä selvitettiin myös erillisellä kysymyksellä.

28. Ohjaan opiskelijoita verkko-opintojaksolla (valitse 3 yleisimmin käyttämääsi):

Vastaajien määrä: 154

Kuvio 24. Kolme yleisintä tapaa ohjata opiskelijoita verkko-opintojaksolla ovat oppimistehtävät, aineistot sekä ohjeistukset ja työskentelyohjeet.

ERILAISET OPPIMISTEHTÄVÄT VERKKO-OPINTOJAKSOLLA

Oppimistehtäviä käsittelevään avoimeen Minkä tyyppisiä tehtäviä oppijat tekevät verkko-opintojakson aikana -kysymykseen saatiin 90 vastausta. Vastausten perusteella verkko-opintojaksoilla käytetään monipuolisesti erilaisia oppimistehtäviä, joissa näkyvät myös alakohtaiset erityispiirteet. Suullisia tehtäviä olivat esimerkiksi erilaiset esitykset ja esitelmät, ryhmäkeskustelut, kokous- ja neuvotteluharjoitukset. Kirjalliset tehtävät olivat raportteja, esseitä ja artikkeliluonnoksia. Näitä työstiin yksin ja yhteisöllisesti. Yhteisöllisen työskentelyn laajasta käytöstä antoi viitteitä kysymyksen 18 vastaukset, joissa GoogleDrive oli yksi käytetyimmistä sosiaalisen median ohjelmistoista. Kyseinen ohjelma mahdollistaa helposti ja joustavasti yhteisöllisen kirjoittamisen. Osa tehtävistä on myös työelämälähtöisiä siten, että joko toimeksianto on tullut työelämästä tai oppimistehtävä integroidaan työelämäcaseihin ja niiden ratkaisemiseen. Ennakkotehtäviä ei käytetä vastausten pohjalta juuri ollenkaan ja monimediaisen materiaalin tuottaminen sai vain muutaman maininnan. Vastaajien eri ammattialat näkyvät vastauksissa alakohtaisia tehtävätyypeinä kuten laskuina ja muina harjoituksina. Käyttipä joku vastaajista vaiheistettua ja menetelmällisesti monipuolista työskentelytapaa: "Joissain tapauksissa olen käyttänyt myös

iteroituvia ryhmiä, joissa yksilöiden havaintoja käsitellään erilaisilla ryhmäkoko-panoilla.” Yksi vastaajista esitti hyvin opiskelijalähtöisen tehtävän toteuttamistavan: “Laativat itse oppimistehtävän ja hankkivat siihen ohjauksessa tietoa ja ratkaisua. Usein tuloksena innovatiivisia vastauksia.”

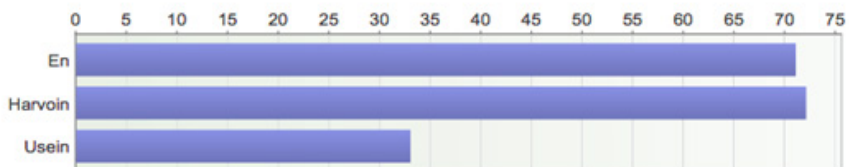
Oppimisen ja osaamisen reflektointia tehdään oppimis- ja luentopäiväkirjoissa ja portfolioissa. Portfoliot mainitsi tehtävien yhteydessä muutama vastaaja ja niiden käyttöä selvitettiin syvemmin kysymyksellä Keräävätkö opiskelijat osaamistaan näkyviin esim. ePortfolioon. Tähän avoimeen kysymykseen saatiin 99 vastausta, joista 55 oli selkeästi kyllä ja 31 ei. Loput olivat viittauksia siihen, että oltiin aloittamassa portfolioiden käyttöä tai vastaus oli jätetty tyhjäksi. Portfoliota käyttävät kertoivat teettävänsä niitä Maharaan (osa Moodlea), Kyvyt.fi -palveluun, blogeihin ja GoogleDriveen. Osa antoi opiskelijan itse valita mihin ja miten portfolion työstää. Portfolioiden tekemiseen tarkoitettut työvälineet ovat lisääntyneet viimeisen parin vuoden aikana ja käyttö näyttää olevan kasvussa.

OPISKELIJAT SISÄLLÖNTUOTTAJINA

Yksi aineiston pohjalta tehdyistä keskeisistä havainnoista on se, että opiskelijoita hyödynnetään varsin vähän aktiivisina sisällöntuottajina (esim. valokuvat, videot kännyköillä tai muilla mobiililaitteilla), kun kyse on mediamateriaalin tuottamisesta. Edellä raportoidut oppimistehtäviä selvittäneet kysymykset osoittivat, että kirjallisia ja suullisia tehtäviä opettajat osaavat käyttää verkossa varsin monipuolisesti. Mutta kun kyseessä on sisällöntuottaminen osana oppimisprosessia ja erityisesti monimediaisen materiaalin tuottaminen, opettajat edelleen vastaavat sisällön hankinnasta, koostamisesta ja tuottamisesta valtaosin itse, eivätkä delegoi tätä tehtävää opiskelijoille.

29. Hyödynnän opiskelijoita aktiivisina sisällöntuottajina (esim. valokuvat, videot kännyköillä tai muilla mobiililaitteilla)

Vastaajien määrä: 176

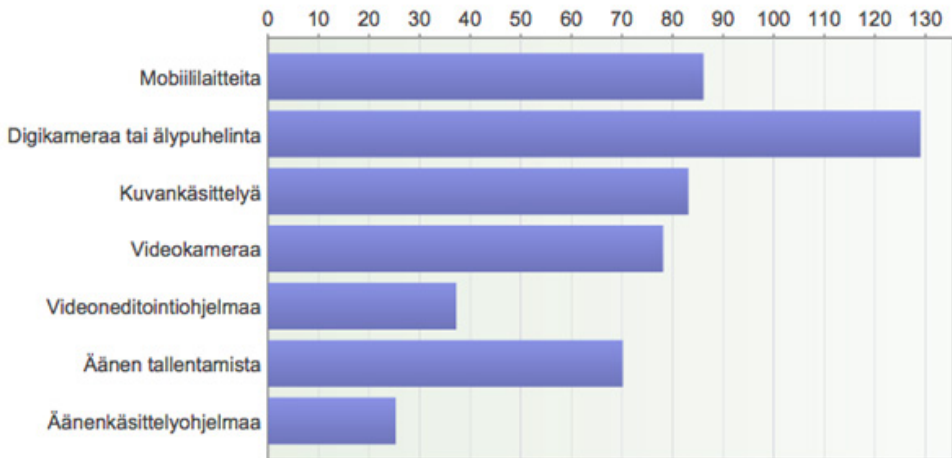

Kuvio 25. Opiskelijoita hyödynnetään varsin vähän aktiivisina sisällöntuottajina.

Vastausten perusteella kyse ei pelkästään ole siitä, että opettajalla itsellään olisi puutteelliset taidot käyttää mobiililaitteita, digikameroita tai kuvankäsittelyä oppisisältöjen tuottamiseen tai ohjaukseen. Aineiston perusteella nämä hallitaan varsin hyvin. Onko kyse enemmänkin siitä, että muutos opettajakeskeisestä toimintatavasta oppijakeskeiseen toimintaa on näiltä osin vielä tapahtumatta?

33. Osaan hyödyntää (esim. oppisisältöjen tuottamiseen tai ohjaamiseen):

Vastaajien määrä: 149

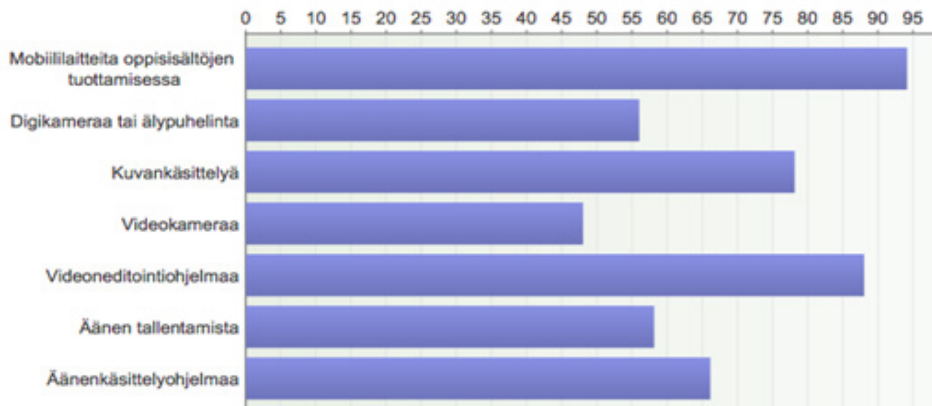
Kuvio 26. Vastausten perusteella monimediaiset välineet ja ohjelmat hallitaan hyvin.

Toisaalta vastaajat tunnistavat omat puutteensa mobiililaitteiden käytössä oppisisältöjen tuottamisessa ja mediamateriaalin (kuva ja video) editoinnissa, sillä näitä haluttaisiin oppia käyttämään paremmin.

**Miten reaaliaikaisia verkko-
opetusvälineitä hyödynnetään?**

34. Haluaisin oppia käyttämään (paremmin):

Vastaajien määrä: 153

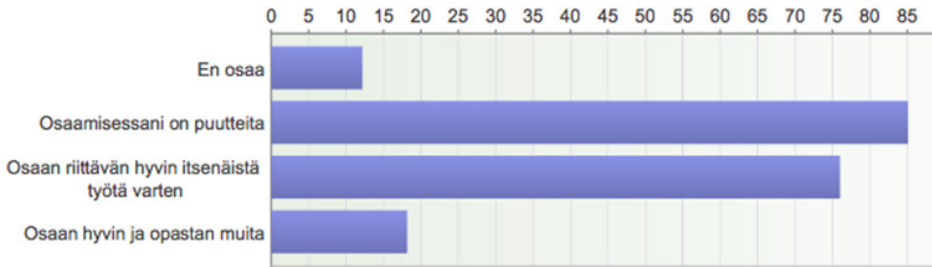
Kuvio 27. Vastaajilla on halua oppia käyttämään paremmin eri välineitä ja ohjelmia.

TIETOTURVA JA TEKIJÄNOIKEUDET VERKKO-OPETUKSESSA

Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että heidän osaamisessaan on puutteita, kun on kyse Internetin tietoturvariskien ymmärtämisestä opetuksessa ja niihin varautumisessa. Reilu kolmannes koki, että osaa asian riittävän hyvin itsenäistä työtä varten. Organisaatioista ainoastaan yliopistolla ja muissa työnantajissa oli reilu puolet niitä, jotka osaavat asian riittävän hyvin itsenäistä työtä varten. Pieni joukko vastaajista osaa tietoturva-asiat niin hyvin, että kykenee opastamaan muita. Lisääntynyt sosiaalisen median ohjelmistojen ja erilaisten pilvipalveluiden käyttö opetuksessa on väistämättä tuonut uusia haasteita Internetin tietoturvariskien hallintaan. Voisikin kysyä myös, tunnistetaanko oman osaamisen puutteita tämän asian suhteen edes riittävästi? Opettaja tekee työvälineohjelmistojen osalta usein valintoja opiskelijan puolesta tai antaa opiskelijoiden valita käytettävät työvälineet. Kummastakin näkökulmasta katsottuna on oleellista, että opettajalla on riittävä osaaminen tietoturvan osalta

36. Ymmärrän Internetin tietoturvariskit myös opetuksessa ja osaan varautua niihin.

Vastaajien määrä: 191

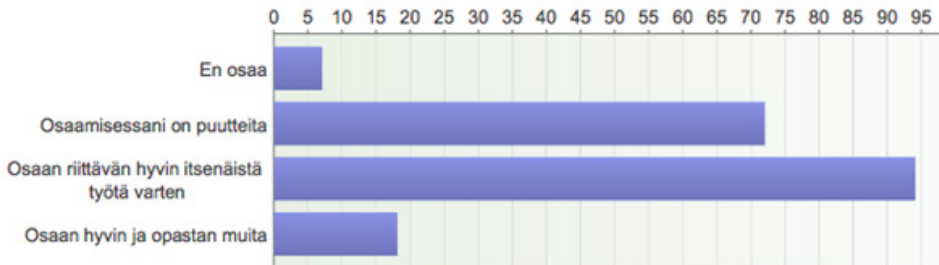

Kuvio 28. Lähes puolet vastaajista koki puutteita osaamisessaan tietoturva-asioissa.

Vajaa puolet vastaajista osaa huomioida tekijänoikeudet työssään. Kolmanneksella on puutteita osaamisessa ja vain hyvin harva osaa niin hyvin, että kykenee opastamaan muita. Kysymystä olisi ehkä ollut tarpeen tarkentaa sen osalta, että siinä olisi eroteltu tekijän itsensä tuottaman materiaalin tekijänoikeudelliset näkökulmat ja muiden tuottaman materiaalien käyttö- ja muunteluoikeudet.

37. Osaan huomioida tekijänoikeudet työssäni.

Vastaajien määrä: 191

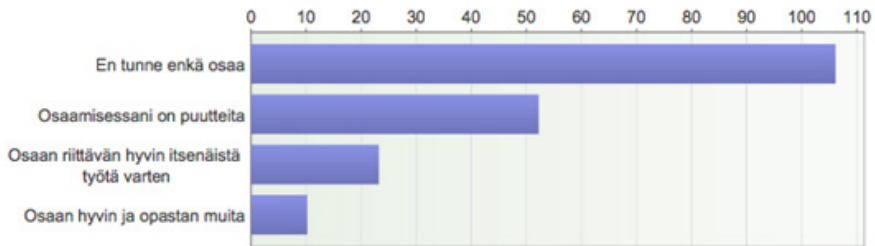

Kuvio 29. Vajaa puolet vastaajista huomioi tekijänoikeudet työssään.

Avoimet oppimateriaalit ja avoin verkko-opetus (esim. avoimet massaverkkokurssit, MOOC) ovat kasvava trendi maailmalla. Näiden tekijänoikeudet määritellään useimmiten Creative Commons -tekijänoikeuslisensseillä, jotka ovat helppo ja ja standardoitu tapa antaa yleisölle oikeudet jakaa ja jatkokäyttää luovia tuotoksia tekijän itse valitsemilla ehdoilla. Vastaajista yli puolet ei tunne CC-lisensointimallia ja yli kolmanneksella on puutteita osaamisessa. Tulevaisuudessa oppijoiden tuottaman monimediaisen sisällön lisääntyessä, opettajien tulisi kyetä opastamaan myös opiskelijoita CC-lisenssien käyttämisessä.

38. Tunnen ja osaan käyttää Creative Commons -lisenssejä ja CC- lisensoituja materiaaleja.

Vastaajien määrä: 191

Kuvio 30. Tulevaisuudessa opettajien tulisi kyetä opastamaan myös opiskelijoita CC-lisenssien käyttämisessä.

HALUAN OPPIA

Viimeisenä oli avoin kysymys: Haluaisin oppia seuraavia tvt-taitoja (menetelmiä, ohjelmia) -kysymys, johon tuli 41 vastausta. Vastaukset painottuivat ohjelmistoihin, eivät menetelmiin.

Ohjelmistoista ja niihin liittyen mainittiin seuraavia: Moodlen eri ominaisuudet, tiedostonjakopalvelut, GoogleDrive, kuvankäsittely, iLincin monipuolisempi käyttö, sosiaalisen median osaamista, tietoturallinen Internetin käyttö etäopetuksessa, appsit, vuorovaikutteisten sisältöjen luominen verkkoon, padlet-tyyppisten välineiden käyttö, Youtube, Creative Commons -lisenssit, tiedostojen jakaminen pilvipalveluissa ja tiedostojen varmuuskopiointi, älykännykän käyttö, tabletit, Xerte, OpenMeetings, korkealaatuisten äänitteiden teko, videoklippien teko, äänenkäsittelyä, kuvankäsittelyä, mobiililaitteita ja pelejä.

Menetelmistä ja pedagogiikasta mainittiin seuraavia: ryhmätyöt täysin verkossa, pedagogisia ideoita, jotka muuttavat näkemystä oppimisesta ja opiskelusta/avaavat näkemään oppimisen tavalla, jota ei ole vielä toteutettu, opetusta TVT-taitojen järkevästä hyödyntämisestä voisi lisätä esim. OPS-työn yhteyteen ja virtuaalipedagogiikka. Vastaukset kuvasivat lähes täysin jo edellä esitettyjä osaamisen kehittämistarpeita.

**JOHTOPÄÄTÖKSET –
KOHTI TULEVAISUUDEN
VERKKOPEDAGOGIIKKA**

Johtopäätökset – kohti tulevaisuuden verkko-pedagogiikkaa

Kyselyn ja tulevaisuustyöpajan tulosten sekä teorian pohjalta on nostettavissa esille kehittämiskohteita, joita kuvataan ja peilataan tulevaisuuden kehittämissuuntiin seuraavaksi.

PERUSTYÖVÄLINEIDEN HALLINNAN PARANTAMINEN

Aineisto osoittaa, että ihan perustyövälineiden kuten sähköisten oppimisolustojen ja virtuaaliluokkasovellusten hallinnassa on parannettavaa. Osaamisessa on puutteita jokaisessa kyselytutkimukseen osallistuneessa oppilaitoksessa, noin viidennes-kolmannes vastaajista oli tätä mieltä. Toisaalta on aiheellista kysyä myös sitä, että mitkä ovat tulevaisuudessa perustyövälineitä? Nykyiset välineet voivat olla menneisyyttä hetkessä. Onko perusosaaminen itse asiassa kykyä käyttää pedagogisesti mielekkäästi, mitä tahansa vastaavaa välinettä ja ohjelmistoa opetuksessa?

Mielenkiintoinen kysymys on myös, missä määrin erilaiset sosiaalisen median palvelut tulevat korvaamaan tällä hetkellä oppimisolustoilla tapahtuvaa opettamista ja oppimista, sillä ovathan oppimisympäristöt tulevaisuudessa entistä avoimempia? Myös verkossa tapahtuva oppiminen tulee avautumaan monin tavoin, esimerkiksi opettajien ja opiskelijoiden verkostot tulevat osaksi oppimisympäristöä myös verkon välityksellä. Useimpia sosiaalisen median sovelluksia ei kuitenkaan ole luotu lähtökohtaisesti opetus- ja oppimiskäyttöön, joten niistä puuttuu monia oppimisprosessin seurantaan liittyviä työkaluja, joita taas oppimisolustoihin (learning management systems) on sisäänrakennettuna. Tosin nopeasti kehittyvä oppimisanalytiikka tulee tuomaan tähänkin uusia ratkaisuja.

TVT:N OPETUSKÄYTTÖÄ KOSKEVIEN STRATEGIOIDEN JA SUUNNITELMIEN JALKAUTTAMINEN

Tehdyt tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä koskevat strategiat ja suunnitelmat eivät näy toimijoiden arjessa. Vain 19 prosenttia vastaajista vastasi kyllä ja noin puolet ei tiennyt ohjaako. Joko näitä ei ole tehty tai sitten ne eivät ole jalkautuneet. Opetuksen kehittämisen haasteet ovat melkoiset tulevina vuosina, kuten Avoimet oppimisympäristöt tulevaisuuden arkipäivää -osiossa kuvattiin. Haasteisiin vastaaminen edellyttää oppilaitoksilta systemaattista opetuksen kehittämistyötä, jota on varsin vaikea tehdä ilman strategiaa. Toisaalta osa vastaajista koki organisaation tekemät valinnat ja linjaukset omaa opetusta rajoittavina. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä koskevien strategisten linjausten seurauksena arjen tasolla tehtävät valinnat olisi nähtävä laajasti. Kyse ei ole pelkästään teknologisista valinnoista, joihin vastaajat viittasivat, vaan muun muassa laajemmista tavoitetoista, osaamisen ja palveluiden kehittämisestä osana opetuksen ja oppimisympäristöjen kokonaiskehittämistä. Joka tapauksessa strategioiden ja suunnitelmien jalkauttamisessa on koko Lapin aikuis-koulutus kentällä paljon tehtävää.

VERKKO-OPETUKSEN TUEN MUODOT

Tulevaisuuden oppimisympäristöissä oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena toimintaympäristönä, jossa teknologia, sosiaaliset suhteet ja fyysinen ympäristö integroituvat. Tällöin teknologian käyttö opetuksessa ja ohjauksessa koskettaa jokaista. Tällöin tarvitaan myös tukea verkkovälineiden käyttöön. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että saa kollegoilta ja tukihenkilöiltä vinkkejä ja apua tieto- ja viestintätekniikan käyttöön. Tosin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa tilanne ei ollut näin hyvä. Tulisikin miettiä ratkaisuja sen suhteen, kuinka oppilaitoksissa, joissa työyhteisö ei ole niin kiinteä, luodaan toimivia tukiratkaisuja ja mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen ja yhteisölliseen kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulua lukuunottamatta organisaatioissa ei juurikaan tunnistettu organisaation kannustavan verkko-opetuksen kehittämiseen. Organisaatioiden tulisikin miettiä uudenlaisia kannustusmekanismeja, sillä mahdollisuudet laajamittaiseen taloudelliseen kannustamiseen tuskin ovat realistisia niukkenevien resurssien vuoksi.

SOSIAALISEN MEDIAN OPETUSKÄYTÖN LISÄÄMINEN

Sosiaalisen median ja Internetin käyttö on lisääntynyt Tilastokeskuksen tekemän Väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö 2014 -tutkimuksen mukaan. Internetiä käytetään yhä enemmän: 64 prosenttia käyttää internetiä useita kertoja päivässä. Yhteisöpalveluita oli käyttänyt 51 prosenttia 16-89 -vuotiaista viimeisen kolmen kuukauden aikana. Myös blogien ja keskustelupalstojen käyttö oli yleistynyt. Tämän verkopedagogiikkakyselyn tulosten mukaan ammattiopistoissa ja ammattikorkeakoulussa sosiaalista mediaa käyttää noin kolmannes aktiivisesti (päivittäin tai viikoittain), mutta yli puolet ei käytä ollenkaan. Käyttö on siis varsin polarisoitunutta.

Voisikin kysyä, miksi lisääntynyt Internetin ja sosiaalisen median käyttö vapaa-ajalla ei johda laajempaan hyötykäyttöön eli laajempaan sosiaalisen median opetuskäyttöön? Yhä suuremmalla osalla väestöä on kuitenkin peruskäyttötaidot hallussaan. Millä toimenpiteillä siirtovaikutusta saataisiin aikaiseksi? Pelkäävätkö opettajat tietävänsä sosiaalisen median käytöstä vähemmän kuin opiskelijat? Onko sosiaalinen media mielikuvissa edelleen vain viihdekäyttöön liittyvä ajanviettopaikka? Oppimisen näkökulmasta sosiaalisen median käyttö voidaan nähdä varsin positiivisena asiana, koska tällöin opiskelijat ovat aktiivisia tiedon tuottajia ja käsittelijöitä.

MOBIILILAITTEET LAAJEMPAAN KÄYTTÖÖN

Myös mobiililaitteiden käyttö on aineiston tulosten pohjalta varsin vähäistä. Mobiililaitteiden aktiivisia käyttäjiä, jotka käyttävät laitteita opetuksessa ja ohjauksessa päivittäin tai viikoittain, löytyy pieni, vajaan 30 prosentin ryhmä. Reilu 37 prosenttia ei kuitenkaan käytä lainkaan mobiililaitteita opetuksessa ja ohjauksessa. Kuitenkin mobiilien peruskäyttötaidot kuten mobiililaitteiden, digikameroiden tai kuvankäsittelyn käyttö oppisisältöjen tuottamiseen tai ohjaukseen hallitaan aineiston perusteella hyvin.

Mobiililaitteiden käyttö opetuksessa ja ohjauksessa ei ole yleistynyt samaa vauhtia kuin niiden käyttö vapaa-ajalla. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan jo 60 prosenttia 16-89 -vuotiaista suomalaisista käytti älypuhelinlaite vuonna 2014, kun vuotta aiemmin osuus oli 49 prosenttia. Myös tablettitietokoneet yleistyivät. Tablettitietokone oli käytössä 32 prosentissa kotitalouksista, kun edellisenä vuonna vastaava luku oli 19 prosenttia. Myös Internetin mobiilikäyttö on yleistynyt pitkään. Vuonna 2014 54 prosenttia 16-89 -vuotiaista suomalaisista käytti matkapuhelimella internetiä muualta kuin kotona tai työpaikalla, joskin mobiilikäytössä on eroa ikäryhmien välillä. Mobiileilla Internetin käyttö on suurin piirtein yhtä yleistä ikäryhmissä aina 44-vuo-

tiaisiin saakka. (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2014.) Tähän verkkopedagogiikkakyselyyn vastasi paljon henkilöitä vanhemmista ikäryhmistä, mikä voi heijastua tuloksissa mobiilien opetuskäyttömäärässä. Tämä ei kuitenkaan selitä sitä täysin, miksi mobiililaitteiden hyötykäyttö, toisin sanoen opetuskäyttö on niin vähäistä. Opettajien tulisi tiedostaa se, että mobiililaitteet ovat tulleet jäädäkseen ja opiskelijat käyttävät niitä joka tapauksessa.

OPISKELIJAT SISÄLLÖNTUOTTAJIKSI

Yksi aineiston pohjalta tehdyistä keskeisistä havainnoista on se, että opiskelijoita hyödynnetään varsin vähän aktiivisina sisällöntuottajina (esim. valokuvat, videot kännyköillä tai muilla mobiililaitteilla) kun kyse on mediamateriaalin tuottamisesta. Eri-laisia kirjallisia ja suullisia oppimistehtäviä osataan hyödyntää varsin monipuolisesti. Tosin blogien käyttö opiskelijoilta aktiivista toimintaa edellyttäviin työmuotoihin, kuten reflektointiin, opiskelijan oman osaamisen näkyväksi tekemiseen tai ryhmätyöskentelyyn, oli hyvin vähäistä.

Tilastokeskuksen mukaan kuitenkin arkielämässä jo yli puolet 16–74-vuotiaista suomalaisista kirjoitti Internetiin, joka neljäs kirjoitti keskustelupalstoille ja lähes joka kuudes kommentoi blogeja. Sosiaaliseen mediaan osallistumisen muodoissa on nähtävissä selvää kasvua vuoteen 2010 verrattuna. Eniten kasvua on omien tekstien, kuvien ja muun materiaalin lataamisessa Internetiin. Tähän on vaikuttanut yhteisöpalveluiden suosion kasvu ja todennäköisesti myös älypuhelimien yleistymisen myötä lisääntynyt kuvaaminen ja kuvien julkaisemisen kasvu. (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2014.)

Arjessa yhä useampi meistä on jo aktiivinen mobiililaitteiden ja internetin käyttäjä ja sisällöntuottaja. Keskeinen haaste aikuiskoulutuksessa on lisätä oppijoiden roolia aktiivisina sisällöntuottajina, erityisesti mobiililaitteiden käyttöä monimediaisen materiaalin tuotantoon ja sisällöntuotantoa sosiaalisen median palveluihin kuten blogeihin. Opettajille tämä tarkoittaa kykyä delegoida oppisisältöjen tuottamista oppijoille ja opettajan roolin muuttumista sisällöntuottajasta ja -jakajasta, oppimisen ohjaajaksi.

Keskeisenä haasteena on lisätä oppijoiden roolia aktiivisina sisällöntuottajina.

REAALIAIKAISTEN VERKKOVÄLINEIDEN KÄYTÖN MONIPUOLISTAMINEN

Reaaliaikaisten verkkovälineiden määrällinen käyttö on jo hyvällä tasolla. Kehitettävää löytyy käyttötavoista, sillä yleisimmin reaaliaikainen opetuskerta muodostuu luennoista (63 %) ja oppimistehtävien purusta ja käsittelystä (45 %). Kolmanneksi eniten reaaliaikaista verkkotyöskentelyä hyödynnettiin ohjaukseen ja ryhmätyöskentelyyn. Erilaisten opiskelijoilta aktiivista työskentelyä vaativien työtapojen ja välineiden käyttö reaaliaikaisilla opetuserroilla on varsin vähäistä. Vastaajista suurin osa ei käytä reaaliaikaisen verkkotyöskentelyn aikana ideointiin, miellekarttojen tekemiseen tai vastaaviin tarkoitettuja välineitä ollenkaan. Tosin verkko-opetuksen suunnittelua käsitelleessä kysymyksessä tuli paljon viittauksia oppijälähtöisiin toimintatapoihin myös reaaliaikaisen verkko-opetuksen osalta, mutta nämä eivät ilmeisesti ole levinneet vielä yleisemmin käyttöön.

Aikuiskoulutuksessa reaaliaikaista vuorovaikutusta, olipa se face-to-face tai verkkovälitteistä, on vähän. Tästä syystä olisi oleellista miettiä reaaliaikaisen verkko-opetuksen pedagogista funktiota. Onko ensisijainen funktio tiedonvälittäminen vai jokin muu? Mihin arvokas reaaliaikainen vuorovaikutusaika on järkevintä käyttää? Mikä osa luennoinnista voisi olla etukäteen tehtyinä tallenteina, jolloin reaaliaikaista työskentelyaikaa käytettäisiin enemmän esimerkiksi ongelmien ratkaisemiseen, opitun syventämiseen, reflektointiin ja ohjaukseen? Nyt on jo nähtävissä, esimerkiksi MOOC -kurssien (avoimet massaverkkokurssit) myötä, että asiantuntijaluentojen välittäminen tallenteina tulee kasvamaan ja muutoin verkkovälineitä käytetään yhä enemmän yhteisölliseen työskentelyyn.

OPPIJALÄHTÖISYYS KOKONAISVALTAISEMMIN

VERKKO-OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAKSI

iSuurin osa vastaajista suunnittelee verkko-opetuksen eri tavoin kuin lähiopetuksen ja etukäteissuunnittelun merkitystä korostettiin. Suunnitteluvaiheessa keskityttiin enemmän reaaliaikaisen verkkotyöskentelyn suunnitteluun, vaikka suurempi osa työskentelystä tapahtuu eriaikaisena verkkotyöskentelynä. Oppimistehtäviä suunnitellaan myös, mutta ohjauksen ja arvioinnin suunnitteluun viittaavia vastauksia oli melko vähän. Opiskelijoita ei vastausten perusteella osallisteta opintojakson suunnitteluun.

Pedagogisia malleja hyödynnettiin vastausten perusteella hyvin vähän. Tosin avoimien vastausten pohjalta hahmottuu pedagogiseksi malliksi aktivoiva opetus, sillä

avoimet vastaukset sisälsivät paljon viittauksia oppijoiden aktivoimiseen ja toimijuuteen sekä vuorovaikutuksen synnyttämiseen. Ituja oppijalähtöisyyteen siis on, mutta kuten edellä todettiin, paljon on kehitettävää opiskelijoiden osallistamisessa suunnitteluun ja sisällöntuotantoon.

PROSESSINAIKAISEN PALAUTTEEN JA OHJAUKSEN LISÄÄMINEN

Aineiston mukaan prosessinaikaista palautetta annetaan varsin vähän ja palaute kohdentuu suurelta osin lopputuotokseen. Tulevaisuustyöpajassa opettajan nähtiin olevan ohjaaja ja valmentaja, jonka tärkeä tehtävä on prosessinaikainen arviointi ja oppimisen ohjaus. Oppijalähtöisessä pedagogiikassa opettajan tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että he oppivat oppimaan, mikä edellyttää tukea ja ohjausta läpi oppimisprosessin, ei pelkästään loppuvaiheeseen sijoittuvaa tuotoksen arviointia. Ammatillisen koulutuksen osaamisperustaisten opetussuunnitelmien toteuttaminen edellyttää prosessinaikaista arviointia ja ohjausta. Tämä ei juurikaan näkynyt vastauksissa. Tulevaisuudessa oppimisanalytiikka (learning analytics) tuo apua prosessin aikaisen palautteen ja ohjauksen kohdentamiseen. Oppimisanalytiikka tarkoittaa oppijan verkko-oppimisympäristöihin jättämän datan analysointia ja käyttöä oppimisprosessin tukena.

TYÖELÄMÄ JA VERKOSTOT OSAKSI VERKKO-OPETUSTA

Työelämälähtöisyys esiintyi hyvin vähän avoimissa vastauksissa, vaikka vastauksia oli paljon ja suuri osa oli ammatillisen koulutuksen puolelta. Verkostoja ei mainittu kyselyssä missään merkityksessä. Tosin sille ei ollut varattu omaa erillistä kysymystä. Tilanne vaikuttaa jopa hieman absurdilta, kun juurikin verkkopainotteisessa aikuis-koulutuksessa on lähtökohtaisesti hyvät mahdollisuudet vuorovaikutukseen työelämän kanssa. Onhan suurin osa opiskelijoista työelämässä ja sosiaalinen media mahdollistaa vuorovaikutuksen oppilaitoksen ulkopuolisten verkostojen kanssa. Tulevaisuudessa iso osa oppimisesta tapahtuu nimenomaan avoimissa verkostoissa (esim. Saloniemi 2011, Mäkinen 2002). Yhtenä selkeänä kehittämiskohtena on työelämän sekä opettajien ja oppijoiden verkostojen osallistaminen verkossa tapahtuvaa koulutukseen ja näiden ymmärtäminen oleellisena osana oppimisympäristöä.,

KEHITTÄMISPOTENTIAALIN HYÖDYNTÄMINEN

Vastauksissa erottuu selkeästi ryhmä edelläkävijöitä, jotka käyttävät verkon mahdollisuuksia pedagogisesti mielekkäästi ja monipuolisesti. Tämän ryhmän osaaminen tulisi valjastaa lappilaisen verkko-opetuksen kehittämiseen. Aineistosta korostui myös varsin positiivinen asenne verkko-opetusta kohtaan ja omaa osaamista oltiin halukkaita edelleen kehittämään. Toki voi kysyä, onko vastaajajoukko valikoitunut siten, että kyselyyn vastasivat ne, jotka ovat kiinnostuneita verkossa opettamisesta.

Oleellista on löytää monimuotoiset tavat toteuttaa verkko-opetukseen liittyvän osaamisen kehittämistä, tarjota siihen tukea ja johtaa toimintaa kohti tulevaisuuspajassa (6.11.2014) luotua tavoitekuvaava: Lappilainen laadukas verkkopohjainen aikuiskoulutus on kansainvälisesti ja kansallisesti verkostoitunutta, se on innostunutta asennetta ja halua kehittyä ja se on nimenomaan osaavia opettajia.

SUUNNITELMA OSAAMISEN KEHITTÄMISEKSI

Suunnitelma osaamisen kehittämiseksi

Yksi osa selvitystyötä oli tuottaa suunnitelma verkkopedagogisten menetelmien osaamisen kehittämiseksi. Osaamisen kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet on muodostettu selvityksen tulosten ja teoriaosuuden pohjalta. Aikuiskoulutuksen kilpailukyvyyn säilyttämisen näkökulmasta kaikki toimenpiteet tulisi ajoittaa lähivuosiin: 2015-2017.

TAVOITE	TOIMENPITEET
Perustyövälineiden hallinnan parantaminen	Kohderyhmän osaamistason mukaan kohdennettua perustyövälinekoulutusta Tarvelähtöistä tukea
TVT:n opetuskäyttöä koskevien strategioiden ja suunnitelmien jalkauttaminen	Strategioiden näkyväksi tekeminen Strategioiden konkretisointi toimenpiteiksi ja yksilö-/tiimitason tavoitteiksi
Verkko-opetuksen tuen muodot	Lähituen saatavuuden turvaaminen ja kehittäminen Vertaistuen kehittäminen Hyvien käytäntöjen jakaminen Kannustusmuotojen kehittäminen

TAVOITE	TOIMENPITEET
Sosiaalisen median opetuskäytön lisääminen	<p>Arjen some-käyttöosaamisen siirtäminen työkontekstiin ja hyötykäyttöön -> menetelmiä tähän kehitettävä</p> <p>Hyvien esimerkkien kuvaaminen ja käyttömahdollisuuksien "avaaminen"</p> <p>Koulutusta ja tukea, mm.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Youtuben opetuskäyttömahdollisuudet - GoogleDriven ja vastaavien opetuskäyttömahdollisuudet - Blogien monipuolisempi käyttö
Mobiililaitteet laajempaan käyttöön	<p>Hands-on -työpajoja mobiililaitteiden käyttöön</p> <p>Arjen käyttötapojen hyödyntäminen opetuskäytössä</p> <p>Koulutusta monimediaisen materiaalin tuottamiseen</p>
Opiskelijat sisällöntuottajiksi	<p>Koulutusta ja tukea</p> <p>Monimediaisen materiaalin tuottaminen, tätä tukevat oppimistehtävät</p> <p>Blogien käyttö siten, että opiskelijat ovat aktiivisina tuottajina</p> <p>Opettaja ohjaajana - roolimutoksen tukeminen</p> <p>Käytänteitä ja esimerkkejä eportfolioiden rakentamiseen ja käyttöön</p>
Reaaliaikaisten verkkovälineidenkäytön monipuolistaminen	<p>Koulutusta ja esimerkkejä</p> <p>Virtuaaliluokkaohjelmistojen ominaisuudet</p> <p>Erilaisten lisäohjelmien ja virtuaaliluokan yhteiskäyttö</p> <p>Osallistavien ryhmätyömenetelmien käyttö virtuaaliluokassa</p>

TAVOITE	TOIMENPITEET
Oppijälähtöisyys kokonaisvaltaisemmin verkko-opetuksen lähtökohdaksi	Oppijoiden osallistaminen verkko-opetuksen suunnitteluun Oppijoiden aktivoimiseen, toimijuuteen ja vuorovaikutuksen synnyttämiseen liittyvien menetelmien kerääminen ja jakaminen Monipuolinen oppimistehtävien käyttö, jo olemassa olevan osaamisen hyödyntäminen, hyvien käytäntöjen kerääminen ja jakaminen
Prosessinaikaisen palautteen ja ohjauksen lisääminen	Koulutusta ja työkaluja Verkko-opetuksen suunnittelemisen oppimisprosessipohjaisesti Kehittävän arvioinnin periaatteiden soveltaminen Oppimisanalytiikan käyttöön-ottaminen ja hyödyntäminen
Työelämä ja verkostot osaksi verkko-opetusta	Verkostojen tunnistaminen Verkostojen osallistaminen -käytäntöiden ideointi ja käyttöönotto Verkostojen toimintaan osallistuminen MOOC:iin toteutustapoihin tutustuminen Sisäisten verkostojen hyödyntäminen, esim. kirjastot osana oppimisympäristöä
Pelit ja pelillisuus	Peliin opetuskäyttämömahdollisuuksien "avaaminen" Toimivien opetuspelien kartoittaminen ja hyödyntäminen

TAVOITE	TOIMENPITEET
Kehittämispotentiaalin hyödyntäminen	Oppilaitoksissa olevien edelläkävijöiden osaamisen hyödyntäminen Innostuneen ja kehittämismyönteisen ilmapiirin ja kulttuurin ylläpitäminen ja kehittäminen

LÄHTEET:

- Auvinen, A-M., Salminen, O., Mäkelä, P. & Tamminen, T. (2013, toim.). TYYNE -Työelämä oppimisympäristönä -hankkeen loppuraportti. Suomen eOppimiskeskus ry. Hämeenlinna. http://wiki.eoppimiskeskus.fi/download/attachments/8226492/TYYNE-raportti_10062013?api=v2. Luettu 15.10.2014.
- Hiidenmaa, P. (2013). Jos vastaus on mooc, mikä on kysymys? Helsingin yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Luettavissa osoitteessa: http://ok.helsinki.fi/wp-content/uploads/2014/01/Jos_mooc_on_vastaus.pdf. Luettu 26.11.2014.
- Jameson, J. (2014). Verkko-oppimisen johtaminen on yhteinen asia. Oili Salmisen tekemä haastattelu SeOppi 2/2014 lehdessä, s. 8-9. Suomen eOppimiskeskus ry. Luettavissa osoitteessa: http://www.eoppimiskeskus.fi/images/stories/SeOppi/lehdet/SeOppi-lehti_214.pdf. Luettu 25.11.2014.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V. & Freeman, A. (2014). NMC Horizon Report: 2014 Higher Education Edition. Austin, Texas: The New Media Consortium. Luettavissa osoitteessa: <http://cdn.nmc.org/media/2014-nmc-horizon-report-hen-sc.pdf>. Luettu 26.11.2014.
- Mäkinen, P. (2002). Verkko-tutor. Avoin - suljettu oppiminen. Verkko-oppimateriaali osoitteessa: <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/avoinop.htm>. Luettu 28.11.2014.
- Saloniemi, K. (2011). Aktiivinen kansalaisuus ja avoimet oppimisympäristöt tulevaisuudessa. AKTIIVI-hankkeen ennakointiraportti. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B. Raportit ja selvitykset. Luettavissa osoitteessa: http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Saloniemi_B_3_2011.pdf. Luettu 26.11.2014.
- Silander, P. & Orava, J. (2009). Työkalupakki tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön yhteisölliseen arviointiin ja kehittämistavoitteiden asettamiseen sekä oppimisympäristön kehittämiseen. Helsingin kaupungin Mediakeskus. Luettavissa osoitteessa http://osuke.meke.wikispaces.net/file/detail/Askeleet_avoimeen_oppimisymp%C3%A4rist%C3%B6n.doc. Luettu 28.11.2014
- Väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö 2014. Tilastokeskus. Julkaistu 6.11.2014. http://www.stat.fi/til/sutivi/2014/sutivi_2014_2014-11-06_tie_001_fi.html

Millaista on laadukas lappilainen verkkopohjainen aikuiskoulutus nyt ja tulevaisuudessa? Entä millaisissa oppimisympäristöissä opettajat ja opiskelijat toimivat 2020-luvulla ja millaisia taitoja silloin tarvitaan?

Tässä raportissa kuvataan Lapin aikuiskoulutuksen parissa työskentelevien verkko-pedagogisiin menetelmiin liittyvää osaamista ja osaamisen tasoa vuonna 2014 sekä nostetaan esille kehittämiskohteita. Raportti pohjautuu aikuiskouluttajille tehdyn kyselyn tuloksiin, verkossa järjestettyyn tulevaisuustyöpajaan sekä alan kirjallisuuteen. Kohderyhmään kuuluvat korkeakoulujen, II asteen ammatillisten oppilaitosten ja vapaan sivistystyön oppilaitokset.

Selvitystyö on osa ESR-rahoitteista Lapin aikuiskoulutusosaamisen kehittäminen ja tutkiminen -hanketta.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

LAPIN AMK

Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-064-4